

Naš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII. / STEVILKA 31

CELOVEC, DNE 4. AVGUSTA 1960

CENA 2.— ŠILINGA

Za življenje sveta

(Ob evharističnem kongresu v Monakovem)

Nad milijon ljudi iz vseh štirih vetrov se je ta teden zbralo v Monakovem, prestolnici Bavarske. So to katoličani iz vseh kontinentov naše zemlje. Vse je pripeljalo v Monakovo eno, evangeljsko vodilo: Bodite moje priče!

To je namreč geslo svetovnih evharističnih kongresov. Rodila se je ta zamisel v Franciji, kjer se je pred 78. leti zbralo 60 katoliških poslancev v vaški cerkvi Paray le Monial v pariški okolici, da „posvetijo Francijo Srcu Jezusovemu“. Tej molitvi je ob nekem stebru v cerkvi prisostvovala tudi dama srednjih let: gospodična Patamissier. Porodila se ji je misel: „Ne le Francijo, ves svet je treba posvetiti sv. Evharistiji.“ S podporo slepega monsignorja Gastona de Segura, potomca stare francoske plemiške roduine, je dosegla priznanje evharističnih kongresov s strani Vatikana. Leta 1881 je bil prvi mednarodni kongres v mestu Lille na Francoskem in potem se je razvilo mogočno evharistično gibanje, ki je zajelo ves svet.

Naslednja leta so bili kongresi v Avignonu na Francoskem, potem Fribourgu (Švica), Jeruzalemu (Palestina) nato zopet v Paray le Monial, potem v Lurdu (Francija). Mejniki pomeni kongres leta 1905 v Rimu, ko je papež Pij X. izdal dekret, ki priporoča vsakdanje sv. obhajilo. Na neki obledeli sliki iz leta 1907 je videti nemške piketnarke poleg francoskih cilindrov pod baldahinom pred oltarjem. Kongres je bil v Metz, središču takrat nemške, a sedaj francoske Lotaringije. Kardinal Fischer je dejal v svoji pridigi: „Tu nismo več Francozi in Nemci, ampak samo katoličani!“

Toda prišlo je med tem drugače, treba je bilo novih petdeset let strahot, da se je ta napoved začela uresničevati, danes.

London (Anglija), Sidney (Avstralija), Köln (Nemčija), Madrid (Španija), Dunaj (Avstrija) in zopet Rim, nato Chikago (Amerika), Dublin (Irska), Manila (Filipini) in leta 1938 Budimpešta (Madžarska), so naslednje postaje mogočnega napredka vesoljne evharistične misli. Vojna je potem kruto presekala pohod evharistične ideje, toda komaj je utihnil hrup orožja, je iz src ljudstev evharistična misel zopet stopila v javnost. Leta 1952 je veliki kongres v Barceloni (Španija) manifestiral, da prihaja pravi mir le iz Kristusa ali pa ga sploh ni. Leta 1955 je bil kongres v Rio De Janeiro. Brazilija je mlada dežela neomejenih možnosti, v kipeči rasti. Vlada je dala odrezati celo goro ter jo potopiti v morje, da je nastal nov otok, na katerem je potem bil postavljen slavnostni oltar.

Na prvem kongresu l. 1881 v Lillu je bila procesija kar v cerkvi, saj je lahko cerkev sprejela vse udeležence pod svojo streho. Iz inozemstva je bilo samo 360 udeležencev. Pa še iz nekega drugega razloga: takrat je liberalna protiverska francoska vlada prepovedala vse javne manifestacije verskega značaja. Na kongresu v Rio de Janeiro pa je zaključni pontifikalni službi boljši pod milim nebom prisostvovalo 2 milijona vernikov iz vsega sveta.

Monakovo je naslednja postaja napredujočega svetovnega evharističnega gibanja, v katerem se vključujemo z našo prisotnostjo tudi Slovenci in koroški Slovenci še posebej.

Napačno bi bilo smatrati te manifestacije kot zgolj izraze zunanega zmagoslavja Cerkve, matere narodov in glasnice bratstva med ljudstvi, ki ima zagotovilo, da je peklerska vrata ne bodo premagala. To, kar združuje katoličane, je skrivnost sv. Evharistije, kruha, ki daje življenje. Kajti moč katolištva ni v mogočnih zunanjih organizacijah, ampak v kruhu sv. Evharistije.

Geslo monakovskega kongresa je „Za življenje sveta“. Mišljeno je s tem večno in povsod pričujoče življenje Jezusa, Božjega Sina.

Pomen evharističnih kongresov posebno danes, ko skuša brezbožni materializem z brezdušno a mogočno zunanjo organizacijo premagati Boga na svetu, je prav v pričevanju, da je življenje sveta samo v Njem, ki je dejal: „Kruh pa, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta.“ In še: „Če kdo je od tega kruha, bo živel vekomaj!“

Mogočni shod katoliškega sveta

Minulo nedeljo se je na trgu Odeon v Monakovem začel svetovni evharistični kongres s pontifikalno sv. mašo ki jo je daroval monakovski nadškof kardinal Wendel. Na obsežnem trgu je bilo zbranih okrog 30.000 vernikov, 15 kardinalov in 50 nadškofov in škofov, med njimi štirje iz Jugoslavije. Kardinal Wendel je v svoji pridigi dejal, da more človeštvo preizkušnje življenja ter trpljenja premagati samo z vero v višje, nadzemsko življenje. To velja tudi za današnji čas, ko povsod prevladuje mamon življenjskega standarda z užitki, ki jih nudi. Ako bi hotel danes Bog izreči smrtno obsodbo nad človeštvom, mu ne bi bilo treba poslati z neba ognja in žvepla na zemljo, zadostovalo bi, da enostavno prepusti človeštvo samemu sebi, je dejal kardinal.

Drugi višek je dosegel kongres popoldne, ko je na monakovsko letališče prispel papeški delegat, kardinal Gustavo Testa. Bil je sprejet z vsemi častmi državnega poglavarja. Ob zvonjenju vseh monakovskih cerkva se je papeški legat podal v središče mesta, kjer je potem prebral papeževu bu-

lo (poslanico), v kateri sveti oče poziva ves katoliški svet k molitvi za premaganje brezbožnega materializma.

Monakovo je vso v znamenju kongresa. Na vseh javnih poslopih vise bavarske in papeške zastave, pa tudi okna zasebnih hiš so okrašena s papeškimi barvami. Že v prvih dneh so cenili množico zborovalcev na okrog pol milijona, toda vsak dan vozijo vlaki in letala iz vseh strani nove kongresne udeležence. Vse ceste, ki vodijo v Monakovo, so polne vozil z romarji.

Svetovno časopisje, radijske postaje in televizija obširno poročajo o prireditvah kongresa kot o mogočni, prepričljivi verski manifestaciji katolištva. Le iz Vzhodne Nemčije grmi komunistični radio in časopisje, da je to »parada protikomunističnega vojaštva ter največja manifestacija bojevitega klerikalizma, ki mu dajejo glavno oznako vojaški oddelki Atlantskega pakta iz raznih zapadnoevropskih držav.« Resnica pa je, da v teh dneh v Monakovem ni moč videti nobenega vojaškega oddelka, pač pa množice miroljubnih vernikov.

Kongo v vrtincu

V Kongu so čete Združenih narodov sicer preprečile najhujše, vendar v novonastali državi, ki očitno nima sposobnega vodstvenega kadra, še ne bo tako kmalu miru. Čete Združenih narodov pod političnim vodstvom generalnega tajnika Združenih narodov Hammarskjöldja, ki ga v Kongu predstavlja njegov namestnik, ameriški polčrnc in Nobelov nagrajenec za mir dr. Ralph Bunche in vojaškim poveljstvom Švedskega generala von Horna, so sicer vzpostavile kolikor toliko zunanji mir, toda tritedenski nemiri in masovni beg belgijskih ter ostalih evropskih strokovnjakov je povzročil, da je državna uprava popolnoma na tleh.

Edino v provinci Katangi, ki je najbogatejša med vsemi zveznimi deželami Konga ter ondi vzdržuje red belgijske čete in je na poziv provincialnega ministrskega predsednika Čombeja ostalavečina Evropejcev na svojih mestih, gre delo naprej in tudi uprava funkcionira.

Osrednja vlada ministrskega predsednika Lumumbe, ki je dokazala, da ne zna vladati, se sedaj ne briga za to, da bi vzpostavila državno upravo, ampak samo kriči, da naj bi še preostali Belgijci čimprej odšli, ne da bi pomislila, kaj bo potem.

Generalni tajnik Združenih narodov Hammarskjöld se je podal najprej v Bruselj ter zahteval ondi od belgijske vlade, da takoj umakne svoje čete iz Konga in tudi iz Katange, toda v Bruslju so Hammarskjöldu svetovali, da naj gre najprej sam

v Kongu in se tam na lastne oči prepriča o položaju, nato pa šele postavi svoje zahteve.

Ko je Hammarskjöld v Leopoldvillu spoznal novopečene kongoležanske ministre ter videl ves nered, je svoje mnenje res nekoliko spremenil. Meni, da bodo čete Združenih narodov, ki sedaj štejejo 10.000 mož, morale ostati vsaj 5 let v Kongu.

Nemiri in upori so se iz Konga razširili tudi na sosednjo britansko kolonijo Južno Rodezijo, kjer pa so britanske čete in krajevna policija takoj posegle vmes. Pri nemirih je bilo mrtvih 7 črncev, toda po dogodkih v Kongu se svet ne razburja več, kadar sliši o streljanju črncev.

Tudi sovjetska vlada, ki se — podobno kot ameriška — ni hotela naravnost vplesti v kongoško zadevo, priliva sedaj svoje olje na ogenj nemira s tem, da tudi ona zahteva takojšnji odhod Belgijcev in grozi, da bo »z ustreznimi ukrepi posegla vmes« ako se ji ne izpolni želja. S tem si hoče pridobiti prijateljstvo Lumumbe in njegovih ministrov, obenem pa so ji nemiri in neredi dobrodoški, kajti ti so pognojena njiva za revolucijo, tudi v Afriki.

Združeni narodi so si s posegom v Kongu naložili nalogo, za katero niso bili ne namenjeni in ne pripravljeni, toda sedaj imajo polne roke s to zadevo in upati je le, da uspejo, kajti sicer se črni Afriki obeta bodočnost, ki bo temnejša kot najhujši beli kolonializem.

Zaradi slabih zavor 17 mrtvih na Dunaju

Minuli torek pozno popoldne sta na Dunaju trčila dva vlaka cestne železnice v polni brzini. Očitno so pri enem vlaku odpovedale zavora, nakar je iztiril in se zaletel od strani v drugi, nasproti prihajajoči vlak, ki je ravno bil v ovinku. Posledice trčenja so bile grozne. Na cesti so obležali zverženi in zmlinčeni vagoni, ki so se pri trčenju spremenili v brezoblično gmoto železja in lesa, iz katere so prihajali kriki in stoki ranjencev. Kmalu je bilo vse okolici krvavo. Po cesti so ležale roke in drugi odrezani udi.

Takoj je na kraj nesreče prihitela reševalna služba, dočim je mestni sanitetni urad ondi uredil zasilno obvezovališče. Iz

ruševin so potegnili 17 mrtvih, nadaljnjih 30 potnikov je bilo teže ranjenih in so jih morali prepeljati v bolnico, število lahko ranjenih pa znaša nad 50. Med žrtvami so povečini delavci, delavke in nameščenci, ki so po opravljenem delu bili na poti domov.

Je to najhujša tramvajaska nesreča, ki se je pripetila na Dunaju. Dunaj je znan kot eno izmed najlepših mest na svetu, pa tudi kot velemesto z najslabšo, zastarelo in nezanesljivo javno prometno službo. Že leta razpravljajo o preureditvi cestne železnice, toda morda bo šele ta nesreča naredila konec govorjenju ter prisilila mestno upravo k dejanjem.

- KRATKE VESTI -

Alžirski uporniki so obstreljevali s strojnimi kopalci na obali nekega kopaljšča 70 km vzhodno od glavnega mesta Alžira. Pri tem je bilo 11 oseb mrtvih in sedem težko ranjenih. Kopalci so bili civilisti, med katerimi je bilo precej žensk in otrok. Nastala je panika in to so izkoristili napadalci ter se umaknili še pred prihodom francoskih čet. Ta novi teroristični podvig po grozovitosti presega vse dosedanje. Tudi na več drugih krajih so alžirski teroristi uprizorili napade na Francoze. Obstreljevali so neki izletniški avtobus, ki se je nato zaletel v zid, pri čemer je bilo pet oseb mrtvih. V mestu Alžir samem so na več krajih eksplodirali peklerski stroji, ki pa so povzročili samo materialno škodo.

Oživitve terorističnih akcij je odgovor vodstva alžirskih upornikov na ustrelitev nekega pripadnika uporniške vojske, ki so ga bili Francozi po zajetju obsodili na smrt in je De Gaulle odklonil pomilostitev, čeprav se je zanj zavzel sam Hruščev. Upanja na sporazum v Alžiru ter mir so vsaj za nekaj časa zopet šla po vodi.

V Indijo se je zateklo 2.435 tibetanskih beguncev od začetka februarja do konca maja, je izjavil indijski ministrski predsednik. Indijska vlada je izdala doslej 22 milijonov šilingov za vzdrževanje tibetanskih beguncev in Dalai Lame, tibetanskega verskega in posvetnega vladarja, ki je v aprilu 1959 pribežal v Indijo.

Demokratska stranka je zmagala v Južni Koreji pri volitvah, in sicer je od 233 mandatov v poslanski zbornici dosegla 170 ter vsaj polovico sedežev v senatu. Liberalna stranka, ki je imela v prejšnjem parlamentu večino in jo je vodil bivši predsednik Syghman Rhee, ki je zaradi splošnega upora ljudstva moral zapustiti deželo, bo imela le peščico poslancev v novem parlamentu. Pač pa bo imela stranka »neodvisnežev«, o kateri pa je znano, da je v resnici odvisna od komunistov, 50 poslancev. Pri volitvah je prišlo do več krvavih incidentov. V nekem kraju so dva agitatorja Rheejeve stranke pretepli do smrti, na večih krajih so pa bili volilni lokali razdejani, volilne žare pa zažgane.

Televizijsko zvezo med Italijo in Jugoslavijo gradijo jugoslovanski tehniki v pospešenem tempu, da bo mogla tudi jugoslovanska televizija biti priključena v evropsko televizijsko mrežo »Eurovision« za bližnje olimpijske igre.

Prvi japonski ženski samostan v Evropi bodo zgradili v Kölnu v Zapadni Nemčiji, kjer je v posebni slovesnosti položil temeljni kamen za stavbo tokijski nadškof.

En milijon dolarjev za sirote v Italiji sta namenila dva ameriška milijonarja Joseph in Victor Saturno, ki sta kot mlada, ubožna emigranta zapustila Italijo pred več desetletji ter v Ameriki potem obogatela.

Tri otroke je imela 11 let zaprte v podstrešni sobi neka mati v mestu Tecumseh v Kanadi. Odkrili so jih le slučajno. Otroci so bili močno zaostali v rasti in tako izstradani, da se niso mogli z lastno močjo več gibati. Prepeljali so jih v bolnico. Med njimi je bila 18-letna deklica, ki pa je izgledala, kot da bi bila stara le 13 let, 14-letni deček je bil le 1.20 m visok in tudi njegova 13-letna sestra je slabo razvita. Vsi trije so spali v eni postelji in niso nikdar smeli zapustiti sobe. Mater, neko ločenko, ki je poleg teh imela še tri druge otroke, je policija zaprla. Pri zaslišanju je izjavila, da ji je bilo sila težko dobiti stanovanje za tako veliko družino, zato je tri otroke enostavno zatajila in skrila ter tako prevarila lastnika stanovanja.

Velike poplave so opustošile obširne predele na Poljskem, nad 100.000 ha plodne zemlje v okolici Krakova je pod vodo, več tisoč hiš je porušenih in 30.000 oseb so iz ogroženih krajev morali evakuirati.

Politični teden

Po svetu . . .

Neuspeli Sovjetske zveze v Varnostnem svetu

Sestrelitev ameriškega vrenoslovskega letala v Barentovem morju na severu, v bližini sovjetske obale, je tudi prejšnji teden delalo sive lase Združenim narodom. Sovjetska zveza se je, kot smo že poročali, pri Varnostnem svetu pritožila zaradi tega poleta, češ da je to novi poskus vohunstva, podobno kot slovito prvomajsko letalo »U 2«, ki je bilo sestreljeno nad Sibirijo ter je služilo Sovjetski zvezi kot »darilo, ki je padlo iz neba«, za rabitje vrhunske konference ter za grožnje atlantskim zaveznikom v Evropi, kajti ameriška letala operirajo iz evropskih baz. In prav te baze so trn v peti Sovjetski zvezi. Iz njih namreč Amerika s svojim letalstvom drži v šahu Sovjetsko zvezo, v primeru, da bi Moskvi padlo na misel, poslati v Ameriko nekaj daljnometnih raket, katerih preciznost so bili pred kratkim preizkusili s poskusi v Tihem oceanu, takorekoč pred vrati Amerike. Incident v Barentskem morju je skušala Sovjetska zveza izkoristiti za to, da izvaja pritisk na Veliko Britanijo, kajti sestreljeno letalo je bilo vzletelo iz nekega britanskega letališča.

Ameriška vlada pa je odgovorila s protiožbo, da sovjetska letala napadajo ameriška letala na svobodnem nebu, izven območja sovjetske suverenosti, ter predlagala postavitev mednarodne komisije iz nevtralnih držav, da zadevo razišče. Sovjetska zveza se je znašla v zelo neprijetnem položaju, kajti letalo je padlo v morje in se v njem potopilo. Pač pa sta bila rešena dva od šestih članov posadke, ki se nahajata sedaj v sovjetskem ujetništvu in bosta postavljena pred sovjetsko sodišče.

Varnostni svet je sprejel ameriški predlog o mednarodni preiskovalni komisiji, toda sovjetski delegat je s svojim »Njete ta sklep pokopal. Kot znano, ima pet glavnih vesil svetla, ki so stalne članice Varnostnega sveta (Amerika, Sovjetska zveza, Francija, Velika Britanija in Kitajska — katero pa zastopa sedaj Čangka) pravico veta, s čemer morejo vsak s ep onemogočiti. Je to že 79. veto Sovjetske zveze v Varnostnem svetu.

Nova pogodba o oporiščih v Angliji

Pač pa je ta letalska afera dala novega streliva angleški opoziciji, ki je v parlamentu zahtevala spremembo pogodbe med veliko Britanijo in Združenimi državami glede ameriških letalskih oporišč v Veliki Britaniji, češ da poleti ameriških letal spravljajo v nevarnost Veliko Britanijo. V spodnjem domu je ministrski predsednik Mc Millan pomiril laburistično opozicijo z obljubo, da bo zadeva predmet novih pogajanj z ameriško vlado. Presentljivo hitro je bil dosežen sporazum med Londonom in Washingtonom, ki določa, da bo morala ameriška vlada pred vsakim nevarnejšim poletom ameriških letal iz angleških oporišč vprašati britansko vlado za mnenje. Istočasno pa je bil sklenjen med obema vladama nov sporazum, s katerim Velika Britanija dovoljuje ameriški mornarici uporabo britanskih vojnih pristanišč. Pomen letala kot transportnega sredstva za prenos atomskih bomb namreč počasi pada, kajti v zadnjih tednih so Združene države izvedle več uspešnih poskusov z raketami »Polaris«, ki so bile izstreljene iz atomskih podmornic pod vodo. Amerika ima trenutno 30 atomskih podmornic in te bodo smele uporabljati sedaj britanska oporišča. Raketne tipe »Polaris« lahko letijo 4000 km daleč ter morejo nositi atomske ali vodikove bombe. Praktično bodo Združene države v nekaj mesecih, ko bo industrijska izdelava novega orožja stekla, imele novo sredstvo za vzdrževanje sedanjega vojaškega ravnotežja na svetu, ko lahko obe glavni sili »potipata« ena drugo z najstrašnejšimi uničevalnimi sredstvi. Tako po objavi o uspešnih poskusih z raketo »Polaris« so v Moskvi pohiteli z objavo izjave poveljnika sovjetskih podmornic, admirala Golovka, da ima tudi Sovjetska zveza podmornice, ki morejo izstreljevati rakete na velike razdalje.

Zbližanje v Evropi

Poostritev hladne vojne in sovjetske propagande proti Zapadu ter poskusi Moskve z grožnjami razrahljati zapadni blok so — kot že večkrat v preteklosti — dosegli prav nasprotni učinek. Minuli teden je franco-

ski državni predsednik De Gaulle nenadoma povabil zapadnonemškega kanclerja Adenauerja na zaupne razgovore. Sestala sta se v renesančnem gradu Rambouillet v pariški okolici. Zapadnonemški kancler se je nekoliko obotavljal na pot, kajti zadnje čase so imeli Nemci vtis, kot da jih hoče Pariz, ki je zadnja leta dosledno podpiral Zapadno Nemčijo proti Sovjetski zvezi, zapustiti glede Berlina, po drugi strani pa draži Nemce francosko priznanje definitivnosti sedanje nemško-poljske meje.

Trije stebri Evrope

Razgovori med obema državnikoma so končali pol dneva prej kot predvideno. De Gaulle je izjavil, da so bili zelo uspešni; Adenauer je pa dejal, da so potekali bolje, kot je pričakoval. Vendar uradno poročilo ne prinaša nobenih podrobnosti o sklepih, ki so bili sprejeti. Iz raznih virov se pa da posneti, da sta oba stara gospoda, ki vodita danes usodo obeh glavnih evropskih kontinentalnih držav, obravnavala ne le francosko nemške odnose, temveč tudi evropske ter atlantske zadeve. De Gaulle skrbi namreč pomanjkanje aktivne ameriške zunanje politike, kajti Zedinjene države so že sredi volilne borbe za novega državnega predsednika, ki bo mogel šele dati ameriški zunanji politiki jasnejšo smer. To ameriško politično slabost pa skuša Sovjetska zveza izrabiti. Za preprečitev kakih samolastnih podvigov Sovjetov v Evropi in drugod je zato potrebna tesnejša povezava Evrope tako na političnem, kot tudi na gospodarskem področju. Na političnem področju povzročata preglavice Velika Britanija, ki se še vedno ne more odločiti za ožjo povezavo z evropsko celino. Prav že zgoraj omenjeni incident z ameriškim letalom v Barentskem morju na severu pa je Londonu pokazal, da je tudi Velika Britanija na isti barki kot ves zapad. Po posvetovanju v Rambouilletu je kancler Adenauer povabil britanskega ministrskega predsednika McMillana v Bonn na razgovore o istih zadevah, kar je McMillan takoj sprejel. Ako bodo angleško-nemški razgovori v Bonnu tudi tako uspešni kot oni v Rambouilletu, bodo sledila pogajanja še z drugimi evropskimi državami tostran železne zavese. Poleg politične povezave pa bodo na programu tudi gospodarske zadeve, kajti vse bolj postaja jasno, da sedanja razdelitev svobodne Evrope v dva gospodarska tabora, ki si med seboj nasprotujeta, škodi vsem. Sta to EWG ali »Evropska gospodarska skupnost« šestorice (Francija, Zapadna Nemčija, Italija

in Benelux) ter svobodna trgovinska cone sedmorice (Velika Britanija, Danska, Švedska, Norveška, Portugalska, Švica in Avstrija). Zato bodo tudi v bonnskih razgovorih skušali najti sporazumno rešitev tega vprašanja. Končni cilj teh novih prizadevanj je, priti bliže Združenim Evropi, ki bo slonela na treh do gotove mere enakovrednih stebrih, na Franciji, Veliki Britaniji in Zapadni Nemčiji. To ravnotežje bi naj tudi preprečilo nadvlado enega.

. . . in pri nas v Avstriji

Dunaj na dopustu

Ta teden bi pravzaprav morala naša notranjepolitična rubrika izpasti, kajti parlament in vlada sta odšla na počitnice. Izostale so redne torkove vladne seje in s tem tudi možnost poročanja o kakem vladnem delu. Sicer pa je pogosto med letom delo vlade obstajalo v tem, da sta se obe koalicijski stranki vneto med seboj prepirali ter s poročili o teh prepirih polnili stolpce vladnega časopisja. Ti prepiri so postali skorajda ustaljena navada in človek je bitje, ki se trdno drži privzetih navad. Tako se prepiri med koalicijskima strankama nadaljujejo tudi v počitnicah.

Ker ni na programu kakega novega zakona, o katerem bi se dalo pripraviti, so se socialisti spravili na kmetijski zakon, ki so ga pred nekaj tedni sami pomagali izglasovati, še prej so ga pa v večletnih pogajanjih tako razvodnili, tako da je od prvotnega osnutka bivšega ministra Thome le še malo ostalo. Njihov tednik »Heute«, ki je namenjen za socialistično inteligenco in za tisto polinteligenco, ki se bo pustila prepričati od izbranega jezika in spretnih formulacij, — ne pa za kmete, ki ga seve tudi ne berejo, je prinesel članek »Davki redijo kmetec«, v katerem trdi, da uživa naše kmetijstvo prevelike ugodnosti. Predvsem mu ni všeč, da vlada vzdržuje cene domače pšenice na višji ravni kot so cene na svetovnem tržišču. To je res, toda očitveno pozablja člankar, da tudi druge države podpirajo pridelovanje žitaric, kajti le-te spadajo med neobhodno potrebna živila, ki jih mora vsaka država vsaj v gotovi meri pridelati doma. Zato tudi vrsta drugih evropskih držav in celo Amerika podpira z dodatki lastno poljedelstvo, predvsem pridelovanje žitaric. Treba je nadalje upoštevati, da je zaradi nižje rodovitnosti naših tal (v primeri recimo s Kanado, Madžarsko, Argentino) potrebna podpora domačemu poljedelstvu, da more vzdržati tujo konkurenco. Po drugi strani pa je kmečki stan z po vladi navzdol potisnjenimi cenami cele vrste pridelkov — vzemimo za primer samo mleko — zdaleka povrnil skupnosti podporo, ki mu jo ta nudi pri pridelovanju žita.

Koroška in Južna Tirolska?

Italijanski uradni krogi preko »Centra za inozemske časnikarje« v Rimu izdajajo v angleščini mesečno revijo »The Italian Scene«, ki jo potem italijanska diplomatska zastopstva razpošiljajo po svetu časopisom in dopisnikom večjih listov.

V junijski številki prinaša poročilo o tiskovni konferenci, ki jo je februarja ob priliki svojega obiska v Beogradu imel avstrijski zunanji minister dr. Kreisky ter pod naslovom »Zadrega« piše:

„Na tiskovni konferenci, ki se je vršila med njegovim obiskom v jugoslovanski prestolnici, so ga časnikarji, ki so dobro vedeli, da je eden glavnih vzrokov nesoglasja med Avstrijo in Jugoslavijo avstrijsko postopanje s 60.000 Slovenci in Hrvatimi na Koroškem in na štajerskem, vprašali, če je to vprašanje prišlo na dnevni red razgovorov med njim in Titom. Herr Kreisky je vprašanje spretno zavrnil: »To je zadeva, ki ni primerna za diplomatske razgovore, ker ista ni omenjena v nobenem (državnem) sporazumu. S tem bi moral zaključiti. Toda on ni. Prešel je nato na svojo priljubljeno temo: »Vprašanje je seveda različno od sporov, ki jih imamo mi z Italijo glede Južne Tirolske,« je nadaljeval. »Italija je obvezana po mirovni pogodbi, da da svojemu avstrijskemu prebivalstvu gotove svobode.« Tu ga je neki beograjski dopisnik vprašal: »Ali ste vi vsaj mogli prepričati jugoslovanske oblasti, da Slovenci v Avstriji uživajo iste pravice kot jih uživajo danes Avstriji v Italiji?« Herr Kreisky, čigar zunanja politika bazira na predpostavki, da privilegiji, katere so Italijani dali (Tirolcem), niso dovolj, se je znašel v zanki. Kot njegovim jugoslovanskim gostom, je tudi njemu dobro poznano, da jugoslovanske manjšine v Avstriji praktično nimajo nobenih pravic. Celo v osnovni šoli jim branijo pouk v materinskem jeziku pod dvomljivo razlago, da ga pravzaprav niti nečejo. Herr Kreisky je jecjal nekakšno razlago,

ki naj bi pomenila, da so Slovenci nazadnje glasovali, da ostanejo v Avstriji leta 1919. Pred še večjo zadrego so ga rešili njegovi uradni gostitelji, ki so se vmešali in zaključili tiskovno konferenco. Če bi se konferenca nadaljevala, bi kdo lahko dodal, da je točno, da je leta 1919. res bilo glasovanje v delu Avstrije, naseljenem po Slovencih. Toda isto je bilo teritorialno tako prirerjeno, da so bili Slovenci avtomatično manjšina,« meni italijanski list.

List potem primerja stanje Slovencev na Koroškem s stanjem Tirolcev in pripominja, da so se le-ti leta 1939 v velikem številu izrekli za izselitev v Hitlerjev rajh, in tem je po vojni Italija dovolila povratek.

Dejstvo, da je ta od italijanskih uradnih krogov izdani list po več mesecih pogrel poročilo o obravnavanju koroške in južnotirolske manjšine v Beogradu, kaže, da se Italija skrbno pripravlja na protikorake v zvezi z avstrijsko zahtevo, da se Združeni narodi bavijo z avstrijsko-italijanskim sporom glede južnotirolske manjšine. Zanimivo je tudi, da je italijanska vlada pred nekaj tedni sprejela osnutek novega zakona za slovenske šole na Tržaškem in Gorškem, potem ko se je dolga leta obotavljala oz. je izdelala več osnutkov, ki so jih predstavniki vseh slovenskih skupin odklonili.

Novi osnutek, ki ga je izdelal krščansko demokratični minister Medici, upošteva želje slovenskih predstavnikov in so že vse slovenske skupine na Gorškem in Tržaškem prek svojih glasil ta osnutek pozdravile kot pozitivnega. Vse kaže, da hoče rimska vlada na ta način dokazati svetu, da je pripravljena ustreči gotovim zahtevam njenih manjšin, le da mora biti dobra volja na obeh straneh. In tako bi Južni Tirolci in z njimi avstrijska vlada pred svetom izgledali kot trmasti.

SLOVENC

doma in po svetu

Dva srebrnomašnika v Gorici

Na praznik sv. Jakoba, v nedeljo 25. julija sta v Gorici obhajala zlatomašniški jubilej dva zaslužna duhovnika, č. g. Anton Rutar, župnik v Pevni in kanonik msgr. Hektor Carlet.

Č. g. Rutar je po rodu iz Drežnice pod Krnom, kjer je planinsko ljudstvo zelo verno in s posebno zaupljivostjo časti Srce Jezusovo v čudovito lep cerkvi. Jubilent je po dokončani srednji šoli v Gorici stopil v tamošnje bogoslovje in bil leta 1910 posvečen za duhovnika. Po nekaj letih dušnopastirske službe je bil poklican za ekonoma bogoslovja. Poleg tega se je udeleževal v slovenskih družstvih in bil odbornik Mohorjeve družbe. Pod fašizmom so ga zaradi njegove zvestobe slovenstvu fašisti pregnali v Južno Italijo in šele po vojni se je vrnil v domači kraj. Prevzel je župnijo Pevno pri Gorici, kjer je praznoval sedaj svoj jubilej, obdan od ljubeče cerkvene občine.

Msgr. Hektor Carlet je po očetu furlanskega, po materi pa slovenskega rodu. Ze v mladosti se je pričel obeh jezikov in po končanem bogoslovju dalj časa služboval po slovenskih krajih, kjer ga je ljudstvo vzljubilo zaradi njegove pravičnosti in strpnosti. Med drugim je bil več let dekan v Idriji. Od tam je odšel za mestnega župnika v slavni in starodavni Oglej, odkoder je bil leta 1955 poklican v stolni kapitelj v Gorico.

Tabor slovenske prosvete na Tržaškem

V nedeljo, dne 10. julija, je slovenska prosveta v Trstu povabila slovenske meščane in okoličane na vsakoletni prosvetni tabor na Repentabru pri Trstu. Lep, sončni dan, v katerem so se lesketala na eni strani sveže umite gore, na drugi pa širilo v nedogled sinje, neskončno morje, je privabil na to tradicionalno slovensko srečanje mnogo rojakov k idilični romarski cerkvi, tako da je bil narodni tabor združen z romanjem po stari slovenski navadi, kjer si narodna zavest in vernost podajata roko.

V kratkem a izklesanem govoru je te vrednote povdaril glavni govornik, prelat dr. Jakob Ukmar, ki je dejal, da se morajo narodi-sosedi med seboj spoštovati in ljubiti. Rekel je: »Želimo torej, da bi tako imenovani kristjani postali pravi kristjani, umevni in pravični do narodnih manjšin. Kakor je tlačenje manjših narodov proti naravnemu in božjemu pravu, tako je tudi narodni samomor veliko moralno zlo. Z drugo besedo se to pravi: Slovenske otroke, in sicer številne slovenske otroke, pošiljate v slovenske šole. Ne sramuj se svoje slovenske matere ne v domačem krogu, ne v javnosti. Slovenska beseda, vezana in nevezana, ti bodi dražja kot vsaka druga. Bog daj, da bi naše ljudstvo ne samo krščansko verovalo, ampak tudi krščansko živelo. Samo globoko verno in moralno čisto ljudstvo bo imelo zdravo odporno moč proti sovražnim silam in bo v narodnem pogledu docela zanesljivo. Materializem, brezboštvo, ki se nam vsiljuje, to nas ne bo rešilo, ampak pogubilo.»

Zborovalce je pozdravil še zastopnik goriških Slovencev, nato pa je prof. Jože Peterlin spregovoril o nedavno umrlem velikem slovenskem pisatelju Ivanu Preglju, igralska družina Slovenskega odra pa je podala njegovo igro: »Zdrava, deva Katarina«.

Ing. Vladimir Remec — 80-letnik

Pred kratkim je v krogu svoje družine obhajal 80-letnico rojstva ing. Vladimir Remec, znani slovenski industrialec. Že kot otrok je izgubil očeta, ki je bil velik prijatelj rušine in prevedel v slovensčino Turgenjeva »Lovčevi zapiski«. Po dovršeni srednji šoli v Ljubljani je odšel na Dunaj, kjer je leta 1905 dovršil strojništvo na tehniški visoki šoli. Nato pa je odšel v Ameriko, kjer je bil več let zaposlen pri velikih industrijskih družbah. Leta 1911 se je vrnil v domovino in stopil v delovno službo. Po prvi svetovni vojni si je pa ustvaril lastno podjetje, tovarno upognjenega pohištva v Duplici pri Kamniku, ki je pod njegovim izkušnjim vodstvom postalo kmalu mednarodno znano in je posebno uspešno izvažalo svoje izdelke v Ameriko. Po letu 1945 je moral zapustiti domovino, dočim je bilo njegovo podjetje podržavljeno. Bil je vselej odločen katoliški mož. V Ameriki se je naselil v mestu Cleveland. Zakon z zvesto družico go. Heleno, roj. Polak, je bil obdarjen s petimi sinovi, med katerimi je eden postal žrtev vojne in revolucije, dočim je najstarejši Vladimir profesor na Tehnični visoki šoli v Chicagu, Peter je profesor na katoliški univerzi Fordham v New Yorku in se sedaj mudi na študijskem potovanju v Evropi, kjer se je ustavljal tudi na Koroškem, kot smo že poročali. Andrej je na poslovnem potovanju na Japonskem. Le najmlajši, inženir Matija je pri njem. Živiljenjski večer pa mu tazveseljuje kopica vnukov.

Koroški romarji pri Mariji na Višarjah

(Za šeststoletnico Višarj)

Romali smo na Svete Višarje, kjer že 600 let kraljuje nebeška Kraljica in vernim romarjem milosti deli. Na 1800 metrov visoki Višarski gori, kjer so pred šestimi stoletji postavili Mariji cerkev, so prav letos slovesnosti v spomin, da si je tukaj izbrala kraj, da skozi stoletja zbira ob sebi vernike treh narodov; saj se prav tukaj stikajo Slovani, Romani in Germani.

Kot poročajo, so zato letos Višarje zelo dobro obiskane. Ne le ob nedeljah, temveč tudi med tednom prihajajo številni verniki posamič in v skupinah na Višarsko goro; ob nedeljah pa je celo pravi naval. K temu mnogo pripomore vzpenjača iz Ovjé vasi, ki more vsakih 6 minut prepekljati vsaj dvajset ljudi iz doline na vrh bližje cerkve.

Koroško romanje

V sporazumu z žabniškimi g. župnikom, ki oskrbuje višarsko svetišče, je bilo določeno, da verniki iz slovenskega dela Koroške poromajo na Višarje na nedeljo, 24. julija; druge nedelje so namreč že rezervirane za romarske skupine od drugod. Na povabilo Dušnopastirskega urada iz Celovca se je po naših farah prijavilo skoro 750 romarjev. Organiziran je bil poseben vlak, ki je pobiral v soboto, 23. julija, zjutraj romarje od Pliberka pa do Podkloštra.

Čeprav je že v soboto zjutraj deževalo, so se skoro vsi prijavljeni podali na božjo pot na visoke Višarje z upanjem, da se bo v teku dneva že zvedrilo. Bolj ko smo se bližali italijanski meji, kjer so bili avstrijski in italijanski obmejni uslužbenci z nami zelo prijazni, bolj smo se zaskrbljeno ozirali skozi okna proti nebu, kjer je bilo »vse zaprto« in je neprestano deževalo. In ko je v Žabnicah izstopila 800-glava množica romarjev, ki je bila namenjena kar peš v procesiji na Višarje, nam je bilo kar hudo in smo se spraševali: Kam pa sedaj? Le nekateri najbolj junaški so se podali peš na pot; večina se je pa odločila, da se popelje z vzpenjačo na višarske višave.

Z vzpenjačo na Višarje

Z omnibusi smo se začeli prevažati v skoro 3 km oddaljeno Ovje vas; medtem pa je nevihta še naraščala. Tedaj pa pride sporočilo z Višarj, da vzpenjača ne deluje, ker je na gori hudo neurje. Spraševali smo, kdaj bo vzpenjača zopet delovala, a jasnega odgovora nam nihče ni mogel dati. Prevažanje z omnibusi smo ustavili in romarji so bili prisiljeni prav po »romarsko potrpežljivo« čakati: eni v Ovji vasi, večina pa v Žabnicah. Ta čas so nekateri izrabili za nakup »italijanskega blaga«, drugi pa smo se zbrali v žabniški farni cerkvi k popoldanski pobožnosti.

Okrog druge ure popoldne je prišlo sporočilo, da vzpenjača zopet deluje. Tudi dež je polagoma ponehaval in zagledali smo na bližnjih hribovih sneg, ki je segal precej nizko. V nekaj urah so nato bili vsi romarji na gori. Proti večeru se je že toliko zve-

drilo, da se je prikazalo tudi sonce. Tedaj se nam je nudil čudovit pogled po zasneženih vrhovih — prav kakor v zgodnji pomlad!

Vrstile so se pobožnosti

Zaradi slabega vremena je moral odpasti slovesen sprejem romarjev, kakor je na Višarjah stara navada. Tudi večerna procesija z lučkami je morala odpasti; saj je bilo snega nad 15 cm. Mesto tega pa smo imeli večerno sv. mašo z ljudskim petjem, katero je daroval mil. g. kanonik Zechner. Pri sv. maši so uporabili novo mašno obleko — krasen gotski mašni plašč — in lepo vezeno novo mašno knjigo, katero so višarski Kraljici darovali koroški romarji. Med sveto mašo je bilo darovanje, katerega so se udeležili vsi romarji, ki so povsem napolnili višarsko svetišče. Pozno v noč se je zategnila pobožnost, katero je oživljala mogočina pesem Mariji v čast.

Posebno smo se bali, kako bo s prenočevanjem v »tej zasneženi poletni noči«. Udobne postelje je bil deležen le majhen del romarjev; drugi pa so morali zopet uporabiti romarsko čednost »potrpežljivosti in pokore« in že kako prestati noč v toplih sobah višarskih zavetišč.

Naslednjega jutra so bile že ob četrti uri darovane prve svete maše. Kmalu se je zopet višarsko svetišče napolnilo in vrstile so

Posledice materinega prekletstva

(IZ SICILSKEGA ŽIVLJENJA)

Mesto Agrigento v Siciliji ima dovolj perečih vprašanj, ki težijo življenje vsem. Je ekonomsko zelo zaostalo. Nezaposlenost ali nezadostna zaposlenost je velika. Kakor da bi tega ne bilo dovolj, je administrativno mestno življenje še bolj zamotano radi dveh občinskih odborov, od katerih vsak misli, da je pravi. Župan je sicer vedno isti, toda prisledniki, naravno različnih političnih strank, so drugi. Stari odbor je bil razveljavljen, toda odborniki menijo, da po krivici.

V pričakovanju, da se položaj na kakršenkoli način razbistri, ker izvoljeni župan je vedno isti za oba odbora, je nastal nekakšen nespameten »način življenja«, radi česar najde meščan, ki gre govorit z odbornikom, v ponedeljek eno osebnost v uradu v torek pa drugo.

»Ugledni mož«

Ta kraj se je nedavno kar odahnil, ko je zvedel za smrt Antonina Montaperta. Prebivalci likantskega Lepega Polja so ga sicer spoštovali in čislali. Vsi so navidezno pozabili njegovo dosedanje preteklo življenje in so se omejili samo na izraz »ugledni mož«, kakor navadno z lepo besedo nazivajo načelnike »spoštovane družbe«, katere še celo oblast z zadovoljstvom zamolči izraz: roparska družba.

govega vzdrževanja. Kakor vemo, so vodile dotlej vso skrb za ljudsko šolstvo deželne šolske komisije s poštvalnim sodelovanjem krajevne duhovščine. Francozi so to ukinili, odvzeli duhovščini ves nadaljnji vpliv na šolstvo in ga popolnoma prepustili le merijam, toda celo osnovni dekret je izrečno določal, da morajo tvoriti nauki katoliške Cerkve podlago vsemu pouku sploh vseh šol. Burni vojni dogodki tistih časov so že sami zadušili premnogo šibkih podeželskih trivialk (te so imele le po enega učitelja, le po večjih krajih po dva), o katerih vemo, da so že poprej le z največjo težavo životarile, a komaj na novo osnovane občine navadno niso imele ne mnogo smisla zanje, nikjer pa tudi ne potrebnih denarnih sredstev za njih vzdrževanje. Tako so torej že vojni dogodki l. 1809 sami ukinili življenje mnogih podeželskih šol, a tam, kjer so učitelji vendarle poštvalno še vzdržali, so ostali potem zaradi neurejenih občinskih financ večkrat po dolge mesece, da celo po 1—2 leti sploh brez vsake plače, razen pičle in jako neredne šolnine in bere, zaradi česar so bili potem mnogi seveda tudi prisiljeni opustiti pouk in si poiskati drugačne zaposlitve. Manjka nam sicer še podrobnih raziskav tega vprašanja, vendar ne bo pretirano, ako trdim, da je za časa Ilirije del podeželskih ljudskih šol sploh ugasnil, saj vemo, da so celo po mestih mnoge prenehale, a druge so se vzdržale pri življenju le z največjimi težavami.

Povedal sem že, da Napoleon sam za osnovno šolstvo ni imel mnogo smisla, toda o Marmontu tega nikakor ne moremo trditi, a njegov šolski poročevalec Zelli se je celo prav dobro zavedal njegovega pomena in potrebe. Glede na to je tudi že šolska uredba z dne 4. VII. 1810

se svete maše do devete ure; vmes pa je bilo spovedovanje in obhajanje romarjev. Ob šesti uri je bila »obhajilna« sv. maša, med katero je pridigal g. dr. Polanc o Jezusu, Kruhu življenja; ob sedmi uri je g. dr. Šegula maševal za žene in dekleta in jim govoril o krivih prerokih ženskega sveta; za može in fante pa je g. župnik Karičelj pridigal ob osmi uri in jim v pretresljivi podobi prikazal junake krščanskega življenja, ki tudi za ceno najhujših žrtev odklanjajo preroke poganskega sodobnega mišljenja. Pri zadnji skupni sveti maši pa nas je žabniški g. župnik opozoril na obnovo višarskega svetišča. Že prejšnji večer smo občudovali lepo prenovljeni oltar, na katerem v čudovito lepo prenovljenem tronu z mozaičnim ozadjem kraljuje milostni kip Marijin. Tudi slikarija cerkve je v obnavljanju in jo vrši znani umetnik akad. slikar Tone Kralj. K lepoti prenovljenega svetišča mnogo pripomore tudi napeljava električne luči, ki je pravi blagodat za cele Višarje.

Toda treba je bilo misliti na odhod, ker rabi žičnica za prevoz tolike množice najmanj štiri ure. Kar težko smo se poslavljali od višarske Kraljice, posebno še, ker so bile ta dan Višarje vse v soncu in snegu, kar nas je navdajalo s posebnimi čustvi zadovoljstva.

Rečeno nam je bilo, da odpelje romarski vlak kmalu po tretji uri, in to se je tudi zgodilo. Ker smo zares poslušali vodstvo romanja in smo se prav lepo zdržali, so nam bile prihranjene vse neprijetnosti ob prehodu meje. Vse je šlo tako lepo in gladko, da smo bili prav vsi zadovoljni; celo pohvaljeni smo bili, ker je bila naša velika skupina tako dostojna in disciplinirana.

Zdaj se seveda obnavljajo zgodbe iz preteklosti Antonina Montaperta. Njegovo družino je res navidezno preganjalo nekakšno prekletstvo in morda bo to res.

Povest zločinov in krvi začne leta 1921. Ta čas sta se v pasu likantskega Belega polja prepirali za zločinsko nadoblast dve tekmovalni drhali. Ena od teh je imela za poglavarja krvooločnega »uglednega moža« Kalodžero Sferrazza in druga njega vrednega tekmeča, zloglasnega Kalodžero Vella. Ta zadnji ni bil nič v sorodu s Kajetanom Vella, iz ravnotežja spravljenim zločincem Montaperta. Priimek Vella je namreč v Belem Polju precej običajen. Družina Montaperta se je vojskovala v druhali Kalodžera Sferrazza in je imela torej za neugnanega tekmeča Kalodžero Vella.

Bobra je trajala med obema drhalima nekaj let in je polna divjih zločinov. Po številu bi bilo v pasu likantskega Belega Polja vsaj 20 umorov, brezštevilna tatvin, odpeljane živine, ropov in drugih manjših mnogoštevilnih zločinov.

Vojna proti roparski družbi

Lepega dne pride glasoviti načelnik Mori v Sicilijo. Mussolini mu je dal popolno oblast in Mori je bil odločen zatreti roparsko družbo. Toda uradniku se to ni posrečilo. Zadal je roparski družbi občutlji-

ve udarce, kakor se je to dogodilo ravno v Lepem Polju, kjer je dal zapreti okrog 30 oseb, zaradi česar se je začelo dolgo ter hrupno sodnijsko postopanje. Ujeti so bili: Kalodžero Sferrazza, Kalodžero Vella in tudi Antonin Montaperta. Poglavarja družbe so obtožili umora, izmaknjenja mrliča, navzočnosti pri zločinskih dejanjih, ropih, tatvinah živine in drugih zločinih. Med sodnijskimi razpravami za to ni bilo dovolj dokazov. Trupla mladeniča, o katerem so govorili, da ga je on umoril, niso nikdar našli. Menijo, da je bilo sežgano, njegovi ostanki pa da so bili vrženi v prepad psom v hrano. Sferrazza in Vella sta bila obsojena na dosmrtno ječo. Antoninu Montaperta so prisodili 10 let ječe, od katerih je odsedel samo del. Vsi ostali so bili obsojeni na nekaj mesecev.

Ko so prišli l. 1944. zavezniki v Kalabarijo, je Sferrazza pobegnil iz kaznilnice, kjer je bil zaprt, in sedaj je, kakor menijo, v Združenih državah. Kalodžero Vella je nasprotno umrl v ječi pred dvema letoma.

Maščevanja in umori pa se niso končali z aretacijo poglavarja umorov. Med tem ko so bili vsi v ječi, je izginil iz občinstva mladenič Benedikt Lauricella, prista družbe Vella, nespravljive nasprotnice Montaperta in Sferrazza. Dečka niso našli nikdar in so mnenja, da je bilo njegovo truplo uničeno. Mati Lauricellina se je vrtila solzna po Belem Polju, da bi našla sina, ko dobi telegram iz kalabreške ječe, v kateri je bil zaprt Kalodžero Vella. »Stari« je povabil ženo, naj pride k njemu. Marija Laurecella prosi mestno gospodo dovoljenja, da bi lahko govorila z zaprtim. Ko je bila pri Kalodžero Vella, ji ta reče, da jo je poklical zato, da ji pove kaj o njenem izginulem sinu.

»Kje je?« ga je vprašala v stiski žena.

Kalodžero Vella je odgovoril, da je nespametno še upati, da bi kdaj našla sina živega. Prepričan je bil namreč, da je Benedikt Lauricella umorjen.

»Toda kako neki to veš?« mu je ugovarjala Marija Lauricella, »saj si tukaj notri že toliko let.«

Tvoj sin je bil ubit

»Vem,« je odgovoril kaznjavec, »ker pred dr vi je imelo nekaj članov roparske družbe Sferrazza »gostijo« tukaj v ječi, iz radosti nad novico, ki je prišla od zunaj, da je Benedikta konec. Ako so imeli »pojedino«, je dodal brezbrizno ujetnik, »si lahko gotova, da je tvoj sin ubit.«

V največjem obupu se je žena vrnila v Lepo Polje in kakšen dan pozneje je preklela Montaperta. Ta kletev je prišla — menijo ljudje — nad celo družino poglavarja ubijalcev. Žena in mnogi drugi v pokrajini so namreč smatrali, da so Benedikta ugrabili in ubili služabniki Antonina Montaperta.

Zgodilo se je pa takole. Nekega jutra je šla mati Lauricella v žalni obleki v cerkev in je srečala soprogo Montaperta.

»Piši svojemu soprogu,« se je zadržala nad njo kar na mah, »da se pobriga zato, da dobim sina nazaj!«

Soproga Montaperta jo gleda prezirljivo in ji odvrne samo: »Ti si nora!«

(Konec na 6. strani)

FRAN ERJAVEC:

281

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Toda teh zakonitih določil se niso držali dobesedno niti v Ljubljani, kjer je bil šolski nadzornik sam Vodnik. Seveda se je tudi on dobro zavedal edino pravilnega načela, da mora biti zlasti v nižjem šolstvu zgrajen uspešen pouk le na materinščini, toda popolnoma nemogoče je bilo kar čez noč prekiniti z že ukoreninjeno avstrijsko prakso, ker za to še ni bilo ne primerne učnega osebja in ne potrebnih učbenikov, a razen tega tedanje okoliščine, zlasti v mestih, niso zahtevale le znanja francoščine, temveč še tudi nemščino. Glede na to so po nižjih razredih mestnih šol seveda uvedli slovenski učni jezik, a v višjih razredih tudi pouk francoščine in razen tega so z Marmontovim pristankom ohranili še tudi zadosten pouk nemščine. Tako je torej ostalo v osnovnih šolah v glavnem še pri stari avstrijski ureditvi, le da je prišla na slovenskem ozemlju prvič do potrebne veljave slovenščina, dočim se je morala umakniti nemščina na drugo mesto, a po kmečkih trivialkah v slovenskih vaseh je menda ves pouk postal slovenski. Jasno je, da je bila taka ureditev le bolj ali manj prehodnega značaja in da bi bilo v dogledni bodočnosti prišlo že do popolnoma slovenskega nižjega in srednjega šolstva, toda francoska oblast je trajala premalo časa, da bi bilo mogoče ta cilj tudi uresničiti.

Glavna sprememba, ki je prav bistveno vplivala na tedanje naše osnovno šolstvo, je pa nastopila glede nje-

določala, da naj dobi deško osnovno (»primarno«) šolo vsaka občina, dekleško pa vsak kanton. Na pomen osnovnega šolstva je Zelli še prav izrečno opozarjal v svojem poročilu z dne 9. IV. 1811. pišoč, da skoro po vseh deželah »srečavamo na vsak korak človeka, ki je dosegel najvišjo stopnjo civilizacije, poleg pa človeka, ki gineva v nevednosti in barbarstvu. Potrebno je, da se stori vse za osnovno šolstvo...«. Ker ni bilo mogoče dobiti tudi učiteljev, so pozvali mere (župane), naj pregovoré župnike, kaplane in merijske tajnike, »da bi prevzeli to, za javni blagor tako važno opravilo«, a kakšen je bil uspeh, nam doslej še ni znano (tudi Kopitar je z Dunaja sodil, da bi mogla ljudska šola največ koristiti slovenščini, če bi jo vodili kaplani). Ljudskošolske učitelje so lahko postavljale občine same, le potrditi jih je moral intendant dotične province. Poučevali so v ilirskih ljudskih šolah tedaj branje, pisanje, računstvo in katekizem. Samo ob sebi je umevno, da bi bili Francozi počasi rešili tudi ta kritični položaj ljudskega šolstva, ako bi bili ostali.

Nič manjših težav ni bilo s srednjim šolstvom (gimnazijami in liceji). Uredba iz l. 1810 je predvidevala veliko pomnožitev dotedanjih gimnazij, namreč na 25 v vsej Iliriji (na Koroškem naj bi se ustanovila v Beljaku) in na slovenskem ozemlju naj bi bil tudi v njih učni jezik slovenski. Tedanje gimnazije (časih so jih nazivali tudi »kolegije« (»collège«) bi lahko primerjali z današnjimi nižjimi gimnazijami in so imele po 3 razrede. Njih ravnatelji naj bi nadzorovali tudi ljudske šole svojih okolišev.

(Dalje prihodnjič)

V ZHODNI ZBORNİK
V ZHODNI ZBORNİK
V ZHODNI ZBORNİK
V ZHODNI ZBORNİK

za leto 1960 je izšel. Dobiš ga pri Mohorjevi družbi v Celovcu. Stane le 20 šil. Je knjiga, ki razširi obzorje. Na razpolago so tudi še letniki 1955, 1957, 1958, 1959. V teh letnikih zveš marsikaj koristnega in zanimivega za tvojo širšo izobrazbo.

Pri nas na Koroškem

Zanimivosti v njih:

Pesem Lermontova * Ekumenično gibanje * Velehradski shodi * Grivec — Šeptický — p. Kuret * Bizantinsko-slovanska liturgija * Nikolaj Solovjev * Ruski pisatelj Kologrivov * Vzhodni institut v Rimu * Upanje iz Fatime * Grottaferrata * Opatija Niederalteich * Slovanski rokopisi na gori Atos * Ciril in Metod v novi slavi * Moravsko-panonski spevi * Adamovi vnuki * Med Mosko in Carigradom * Sv. Nikolaj, zavetnik Vzhoda * Censtohova * Makedonski uniat * Venceslav Ivanov, mislec in poet * Bizantinski mozaiki * Umetnik Vasilij Nečitajlov * Chevetogne v Belgiji * Križem po Grčiji * Vzhodno meništvu * Sovjetska družinska politika * Mohamedansko vprašanje * Tajna Pasternakove priljubljenosti * Razmišljanja o Lema-
nu * Unitas * — — — —

M. H.

GLOBASNICA

V nedeljo 31. julija nas je obiskal ter prvič stopil pred oltar naše farne cerkve letošnji novomašnik iz Metlove č. g. Jože Ropitz. Ob tej priliki sta ga pozdravila in mu izrekla voščila v lepih deklamacijah Katrica Fera in Cirgojev Foltej. — G. Voranc Kušej, učitelj na naši ljudski šoli, je sklenil predzadnjo nedeljo v Šmihelu zakonsko zvezo z gospodično Apolonijo Hasse, bolničarko po poklicu. Svojo izvoljenko je našel onstran Drave, in Rudi. Začasen dom pa si je mladi par uredil v prostorni in lepi Maronovi hiši. Čestitamo in Bog daj srečo!

Našemu rojaku Anzeju Zanklu, ki je služil kot železničar v Sinči vesi in se ne-

davno v službi težko ponesrečil, tako da smo se bali za njegovo življenje, gre hvala Bogu že nekoliko na bolje. Rane na glavi se mu celijo in tudi desno roko mu bodo zdravniki ohranili, čeprav je ne bo mogel več rabiti. Anzeju želimo iz srca, da bi čimprej vsaj toliko okreval, da bi se lahko vrnil k ženi Rozini na svoj dom!

Razstava slovenskih grafikov in kiparjev v Beljaku

V soboto, dne 23. 7. je bila v Beljaku, v okviru proslav 900-letnice obstoja tega obdravskega mesta — ob navzočnosti predstavnikov republike Slovenije in dežele Koroške ter Avstrije in Jugoslavije, slovesno odprta razstava sodobnih slovenskih grafikov in kiparjev.

Prireditev razstave je bila zaupana Moderni galeriji v Ljubljani. Prikazana so najznačilnejša dela sodobnih slovenskih umetnikov na obeh področjih. Svoja dela so prispevali naslednji kitarji: Batič, Boljka, Boris in Zdenko Kalin, Krajnc, Putrih, Savinšek, Tihec in Tršar. Med grafiki so pa zastopani z več listi Bernik, Debenjak, Jakac, Klemenčič, Makuc, Maleš, Mihelčič, Pogačnik, Pregelj, Sedej, Šubic in Zelenko.

Razstava je naletela na znatno zanimanje in na zelo dober odmev med strokovno večšim občinstvom in dostojno predstavlja kvaliteto sodobnega slovenskega umetnostnega ustvarjanja.

devi namenoma ni nič pisal, ker je zanjo škoda papirja. Sedaj nam pa v tej zadevi piše neka naša naročnica.

Vsi koroški nemški listi so pisali o »Untergang«, samo vaš ne. In prav je tako. Ti listi neradi sprejemajo resnico, posebno, kadar gre za Slovence, dobra jim je pa vsaka laž, neresnica ali neumnost. Jaz mislim, da bo Bog že udaril, kadar bo mera polna, ne pa kadar si bo to izmislil kak grešni človek.

Pa še nekaj bi vam rada napisala in to je resničen dogodek ter vas zato prosim, da ga objavite:

Pred kratkim sem obiskala prijateljico na njenem domu. Ko pogledam po izbi, vidim viseti rožni venec, ves prašen, na žeblju na steni za durmi. Pa jo vprašam: No, al' ga ne rabite, da je ves prašen in visi za durmi?

Ne! mi odgovori. Moji starši so ga imeli v veliki časti in jaz tudi, kajti bil je blagoslovljen na samem Božjem grobu v Sveti deželi in prinesel ga je k hiši leta 1906 jeruzalemski romar. Toda sin, težko ti to povem, ga je vrgel proč in prav tako tudi kropilnik. Jaz sem pa rožni venec pobrala in ondi obesila. Sedaj pa ga vsak dan pogledam za durmi in vzdihnem k Bogu: Bog, spreobrni mi sina! Ne veš, kako me boli sinovo ravnanje!

Pri teh besedah so se ji vlile solze po zgubanih licih. Tudi to je posledica zadnje vojne in Hitlerjevega zločinskega početja. Takrat se je mladina napasla tega tujega, poganškega duha. Tega bi se naj spomnili tisti, ki sedaj praznujejo po naših krajih razne obletnice. Praznujejo jih zato tako hrupno, da prevpijejo lastno vest, kajti večina izmed njih je takrat plavala v rjavih vodah. Nočejo se pa spominjati, koliko mladih ljudi je obležalo na bojnih poljanah, kamor jih je povedel krvnik Hitler, nočejo videti, koliko se jih je vrnilo domov telesno pohabljenih in koliko duševno pokvarjenih. In ubogi starši, ki morajo zaradi tega preživljati na večer življenja toliko bridkih ur!

Osebnе spremembe pri bolniški blagajni

Na vodilnih mestih okrožne blagajne za zavarovanje delavcev in nameščencev, so bile izvedene večje osebnе spremembe, ker je en vodilni funkcionar šel iz Koroške ter bosta oba direktorja gg. Rudolf Petz in Wilhelm Just, med katerima je posebno slednji bil zelo priljubljen zaradi svoje pravičnosti, odšla v pokoj. Prvi direktor je postal g. Fritz Schmidt, dosedanji predsednik, za drugega direktorja pa je napredoval dosedanji glavni knjigovodja Wilhelm Petschar.

Za podpredsednika pa je bil imenovan mestni svetnik Anton Mayrhofer. Ker pa je bilo izpraznjeno tudi mesto predsednika, bo o imenovanju novega sklejala prihodnja seja odbora.

Sin, kaj delaš?

Pred nekaj tedni je vse časopisje bilo polno zgodb o neki skupini zmešancev, ki se je bila podala na najvišjo goro v Evropi, na Mont Blanc, in tam pričakovala konec sveta. Kot je zračunal neki zmešani „bibelforšar“ v italijanskem mestu Milanu. Nastopiti bi moral 14. julija, toda naslednji dan je sonce prav tako vzšlo in prav tako prijazno obsevalo božji svet kot druge dni. Kako razočaranje! Potem se je tisti zmešani modrijan izgovarjal, da je dan bil že pravilen, samo pri letu da se je bil zmotil. Katero je pa potem pravilno leto, seveda ni vedel povedati. Naš list o tej za-

Koroški velesejem bo odprl svoje duri

Priprave na letošnji Koroški velesejem, s katerim je združen tudi že tradicionalni uradni Avstrijski lesni sejem bo letos od 11. do 21. avgusta, gredo h koncu. Prijavljenih razstavljalcev je letos več kot lani in je bil prostor že pred časom razprodan. Kot vsako leto, bo tudi letos poleg Zapadne Nemčije in Italije močno udeležena na velesejmu tudi Jugoslavija, predvsem njeni najbolj zapadni republikli Slovenija in Hrvaška, ki sta po zemljepisni legi in drugih gospodarskih vidikih najbolj zainteresirani na razširitvi gospodarskih stikov z Avstrijo in s Koroško še posebej. S posebno pogodbo z Jugoslavijo je bil odobren posebni velesajmski kontingent, ki znaša 14 milijonov šil.

Avstrijske državne železnice in poštna uprava nudijo tudi letos udeležencem velesejma 25% popust na železnicah in avtobusih. Za razstavljalce pa veljajo običajni popusti za prevoz razstavnega blaga na vseh evropskih železnicah. Poštna uprava bo na razstavišču zopet uredila posebni poštni urad in razstavljalcem bodo na razpolago telefoni, brzjavne in daljnopisne (Fernschreiber) naprave. Prav tako je bil odobren posebni velesajmski poštni pečat. Poštni urad bo začel poslovati že en dan pred otvoritvijo velesejma, to je 10. avgusta, kon-

čal pa bo z delom dan po zaključku, t. j. dne 22. avgusta.

ZUNANJETRGOVINSKA POSVETOVALNA SLUŽBA

Avstrijski trgovinski predstavnik v Zapadni Nemčiji bo med velesejmom vzdrževal poseben informacijski in posvetovalni urad v Celovcu. Ta je letos prav posebnega pomena, ker so se zaradi nastajanja gospodarskih skupin v Evropi pojavila nova carinska vprašanja, glede katerih bo nudil zainteresiranim točne informacije in strokovne nasvete. Od 15. do 19. avgusta bo dajal nasvete tudi odvetnik za patentne zadeve. Domačim in inozemskim časnikařjem bo na razpolago poseben velesajmski tiskovni urad.

ZBOROVANJA IN PRIREDITVE

Med velesejmom bodo različne gospodarske organizacije in ustanove imele v Celovcu svoja zborovanja. Med temi bodo: Sestanek koroških lesnih trgovcev in žagarjev, zborovanje Avstrijskega gozdarskega društva, sestanki strokovnih skupin tesarjev, kolarjev, sodarjev in izdelovalcev karosa-

Prizor s spreveda na novi maši č. g. Jožeta Ropitza v nedeljo, 17. julija v Dobrli vesi.

Višarskim romarjem

Hvala vam, vi romarji višarski, ki ste v plóhi v goro šli prosit Mater milosti zase in za rod domači!

Strašno je, če se nebo razkači!
Vi pa niste zbal se pota strmega goré,
grožnje, ki jo nosijo oblaki....

Težki bili so koraki
čez pečine, drn in strn.
Dan rodil se je ves črn
vam za križev pot — „Višarje.“

Kaj vam, vernim, bila mar je ploha, kamen, trn...?
Gori čaka kíp srebrn...
njega vsak doseči mora,

naj vihar je, naj bo zora!
Ko dosegli ste Višarje
zagorel od sveč oltar je,
svete Matere, Device.

Od radosti so solzice
trudne vam oči zalile —
pa so spet se posušile
v ognju, ki ljubav ga vnema —.

Saj ob Materi vsa tema,
mráz in trudnost odbeži,
se zasmejejo oči
in molitve vro k Mariji:

„Nam in naši domačiji
daj, o Mati, blagoslov
za družine vseh domov,
daj moči in pamet zdravo,

da živimo v božjo slavo,
zvesti domovini, rodu;
naj Gospod krnar bo brodu
skozi burjo in valove

v mirne in svobodne dneve.“
Hvala sestre, bratje mili,
da ste še za nas molili,
ki v zatišju smo ostali,

se strmine, križa zbal.
Bog ve, kaj ste izprosil —
za kogá se pokorili —
strašno „šibo“ odvrnili...?!

M. H.

rij, strugarjev, pletilcev košar, izdelovalcev ščeti, in glasbil. Nadalje bo zborovala okrajna organizacija mizarjev. Bo pa še več drugih tovrstnih prireditvev.

Na razstavišču ob St. Ruprechterstrasse je vse živo. Uslužbenci velesejma in razstavljalci pripravljajo razstavne zgradbe, lope in šotore, da bo dne 11. vse nared. Koroški velesejem je najpomembnejša gospodarska prireditev naše dežele, katere pomen pa presega ožji deželni, pa tudi državni okvir in se po svojem položaju in nalogah uvršča že med mednarodne prireditve.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

F. S. Finžgar

KVARTOPIRCEV SIN

(Nadaljevanje)

»Če ni razbojniški brlog?« pomisli, trdno poprime za meč in se previdno bliža lučki. Ko pride tik skale, sprevidi, da v votlini sedi puščavnik. Dolga, bela brada mu sega do pasu. V naročju drži debelo knjigo, v črno vezano in z zlatom rezano. Vid se ustopi med odprtino.

»Dober večer, sveti mož!« lepo pozdravi Vid in se prikloni puščavniku.

Puščavnik počasi zapira knjigo in ga pogleda z dobrimi očmi. Borna lučka je migetala po Vidovi viteški opravi.

»Pozdravljen, svetli vitez! Od kod in kam gre tvoja pot, ko je tema kakor v rogu?«
»Namenjen sem na cesarski grad v službo. Pa sem zašel v temi in gozdu.«

»Sedi, ljubi moj vitez, in se oddahni. V tej temi ne prideš nikamor. Počakati moraš jutra.« Vid je sedel na vegast stolček, ki si ga je puščavnik sam stesal. Vid je gledal po borni votlini. Sveti mož mu je ponudil lončič: »Napij se! Pred nočjo sem natočil od bistrega studenčka. Vidim, kako te žeja.« Vid je pil in zahvalil puščavnika.

»Sedaj se lepo pogovoriva. Veliko skrb vidim v tvojih očeh. Poslušaj naju samo dobri Bog in te gluhe stene. Kar pripoveduj!« Vid ni takoj začel. Še in še je gledal po votlini.

»Reven stan imate, blagi mož.«

»Zakaj bi bil reven: Krog in krog imam pogrnjeno mizo: sladke koreninice, jagode, medvedove hruške, lesičniki, zelišča od kreše do zlatega jabolka, med divjih čebel — vse to je moje — ali ni to mnogo? Pa tudi drobna pastirica pridrobencija vsak teden k meni in mi prinaša ovsenega kruha, ki ga sama sebi pritruga. Po enkrat na teden pa mi ljubi Bog pošlje krokara, ki mi prinese v kljuno kar cel hlebec kruha. Ali mi dober naš Oče, ki je v nebesih?«

Vid je poslušal puščavnika, ki so mu tekle besede tiho in gladko kakor olje iz vrča. Vid je bil ves srečen in tako varno se mu je zdelo pri starčku, da bi se pri njem same hudobe ne ustrašil.

Zato je začel in se ves razodel puščavniku. Skoraj do jutra mu je pripovedoval in sklenil:

»Vidite, taka je z menoj. Zato bežim pred hudobo.«

»Le kam, ljubi moj vitez? Hudobi ne ubežiš zlepa.«

»Cesarju se ponudim, da bom hodil na vojsko.«

Puščavnik si je pogladil belo brado, odmajal z glavo in rekel:

»Ljubi moj, ne tako. Na vojski teče kri in se je hudič vesel. Če ti je drugače všeč, ti pomorem.«

»Lepo prosim.«

»Viteško obleko shrani in se preobleci za ovčarja. Tak se ponudi cesarju. V gozdu so volkovi. Trgali bi ti ovce. Vzemi tole drobno piščalko. Pred njo zbežijo vsi vol-

kovi, kadar boš zapiskal. Toda k meni moraš priti prav vsak dan! Če boš tako delal, boš hudobo premagal.«

Ko se je naredil dan, se je Vid preoblekel za ovčarja. Puščavnik je Vida spremil po skrivni stezi iz gozda na cesarsko gmajno. Vid je šel in bil kmalu na cesarskem gradu. Peljali so ga pred samega cesarja.

Cesar mu reče: »Najamem te za ovčarja štirinajst dni na poskušnjo. Če ti volk raztrga le eno ovco, te zapodim v goščo, da raztrgajo volcje še tebe.«

Drugo jutro je Vid gnal ovce v gmajno. Ko jih je zastavil na pašo, je žvižgal na piščalko in tekel po stezi k puščavniku. Dal mu je več ko polovico cesarske mállice, ki so mu jo dali na pašo.

Dobro dolgo se je pomudil pri puščavniku, ki mu je bral iz svete knjige in nazadnje z njim pomolil.

Ovce so se napasle. Vse so bile site in nobene mu ni volk raztrgal. Vseh štirinajst

Popolna strojepiska

»Tajnik, ali prejimate plačo zato, da mi obešate na vrat dolgočasne malenkosti?« John Buttler je bil slabe volje. »Za strojepisko ste mi priporočili dekle, ki je kratko in malo nemogoča.«

Tajnik je stal pred svojim šefom. Dobro je vedel, da bi s slehernim odgovorom prilil olja na ogenj.

»Če želite dekle, ki vam je očitno zelo pri srcu, na vsak način obdržati v podjetju, se bo že našlo kakšno mesto. Ta punčka vam je všeč, ali ne?« Odgovorite, če vas vprašam!«

»Gospod predsednik, doslej je sploh nisem poznal. Ima sijajna spričevala. Zdi se mi, da je zelo inteligentna, zato sem si drznil...«

»Ne potrebujem inteligentne strojepiske. Sem sam dovolj inteligent. Potrebujem sposobno strojepisko. Ali sploh veste, kako se je ta vaša inteligentna strojepiska vedla? Vsak trenutek me je morila z vprašanji, ali naj vzame nov list papirja, ali naj piše tako ali drugače, ali naj zapre oklepaj, podčrta, da med navednice... Najlepše pa šele pride! Nekoč mi je dejala: 'Oprostite, gospod predsednik, mislim, da bi bilo treba ta stavek oblikovati drugače.' Kaj menite o tem? Medtem ko narekujem, me ta nemogoča oseba prekinja in nekaj predlaga!«

»Da, gospod predsednik.«

»Strojepiska mora biti stroj, ki poslušati in piše. Če je treba misliti, sem jaz tu za to. Zapomnite si, prav nič ne potrebujem inteligentne strojepiske. Zaradi mene je lahko tudi neumna gos. Znati mora le pisati. To bi bila po mojem mnenju idealna strojepiska. Ravnajte se po tem in mi ta-

dni nobene. Cesar je bil zadovoljen in si ga je izbral za cesarskega ovčarja.

Vid je leto srečno prepasal.

Nekega dne pa mu naroči puščavnik:

»Dobro poslušaj, kaj se bodo na gradu pogovarjali!«

Cesar ni imel nobenega sina. Zato je prigovarjal hčeri, naj si izbere ženina.

Hčerka je premišljevala in rekla:

»Oče, na sredi grajskega dvorišča postavi visok drog. Nanj obesim zlato jabolko. Potem povabi viteze, da bodo zbijali moje zlato jabolko s sabljami. Trikrat zapored. Tistega, ki bo največkrat zbil zlato jabolko, si izberem za moža.«

Rečeno, storjeno, oče cesar je bil zadovoljen.

Vid je vse to povedal starčku; ta mu naroči: »Ko jutri rano odženeš ovce na pašo, jih lepo zastavi na dobro travo, ti pa ročno prihi k meni!«

Vid je tako storil.

Puščavnik mu veli:

»Hitro sleci ovčarja in se napravi za viteza. Zajahaj brzega konja in zbij zlato jabolko!«

(Dalje prihodnjič)

koj najdete strojepisko, kakršno si želim.«

»V redu, gospod predsednik!«

Uro zatem je bila nova strojepiska že na svojem mestu.

»Ali vam je dal tajnik točna navodila, kako se morate vesti?« jo je vprašal John Buttler. »Pisati morate tisto, kar vam jaz narekujem. To je vse. Koliko let vam je?«

»Šestnajst, gospod predsednik.«

»Dobro! Sedite! Narekoval vam bom.«

Naslednjega dne mu je prinesel tajnik brzojavko. Bil je na smrt bled.

»Drznil sem si jo odpreti, gospod predsednik, ker je naslovljena na podjetje, ne na vas osebno.«

»Ne govorite toliko! Dajte jo sem!«

John Buttler je prebral brzojavko in prebledel kakor malo prej njegov tajnik.

»Železarne prekinjajo z nami vse stike. Kaj neki to pomeni? Ta je katastrofa!«

»Katastrofa, gospod predsednik.«

»Ali razumete, kaj bi to utegnilo pomeniti?«

»Ne, gospod predsednik.«

»In ta ton! Kakor da smo razbojniška tolpa!«

»Da, gospod predsednik.«

»Pa sem šele včeraj napisal Irwingu tako ljubeznivo pismo, to se pravi, da sem ga kakor običajno narekoval.«

»Morda,« se je skušal vmešati tajnik, ki ga je opogumila šefova zadrega, »morda pa vaše pismo ni bilo dovolj ljubeznivo?«

»Smešno! Prinesite kopijo mojega pisma Irwingu in ga sami preberite!«

Tajnik je poiskal pismo in začel glasno brati:

»Gospodu Thomasu Irwingu, predsed-

niku mednarodnih železarn. A. G. — Spoštovani prijatelj, vaš predlog me zelo zanima. Bomo že videli, kako bi bilo treba opraviti s starim razbojnikom. Prav na zadnji seji te tolpe, pišite, na upravni seji, sem imel priložnost, da sem se z vami in s Harryjem Nicolsom pogovoril o dobavi vagonov. Pogovoril, dobro je povedano. Hoteli so me pretentati, toda tako pameten, kakor so oni, sem jaz že dolgo. Nova stran. Pripravljen sem z vami skleniti pogodbo. Počakajte, te zadeve ne bomo tako preprosto rešili. Prav rad bi se začel z vami pogajati. Vi veste, spoštovani prijatelj, da mojih pogojev ne bo tako težavno sprejeti, ker je zame zelo važno, da z železarnami, ne, recimo, z vašim podjetjem, ki ga vodite vi, spoštovani prijatelj, čutil se bo počaščenega, če bo mislil, da mi je mnogo do njegovega prijateljstva. Preneumno, da je treba biti s takšnimi ljudmi še vedno tako vljuden, toda kaj hočeš! Ali imate, spoštovani prijatelj, živahne poslovne stike? Pika. Danes je strašna vročina, če pa odpremo okna, bo še bolj vroče. Vaše predloge o podrobnostih pričakujemo že v kratkem. Počakajte, to bi mu bilo preveč prav. Glede razdelitve bi bilo najbolje, če se sporazumeva na temelju petdeset proti petdeset. To je treba še točneje povedati, ker bi me ta osel utegnil sicer še prevartiti. Pri takšnih ljudeh nisi nikoli dovolj previden. Ali ste razumeli? Od vaših petdesetih odstotkov bo šlo seveda še nekaj za provizijo, ker bi jaz sam poleg materialnih stroškov ne mogel pristati tudi na plačilo provizije. Pika. Tako, to bo na bedaka dobro vplivalo. Da ne pozabim, pismo je treba takoj odposlati in ga bom sam precej podpisal. Odnosite ga sam! Nova stran! Kar zadeva ostale pogoje, predlagam, da se drživa lanske pogodbe. Počakajte, stavek se nadaljuje. S tem gadom ne bomo tako preprosto opravili. Lanske pogoje bomo sprejeli le tedaj, če pride do pogodbe. Moramo ga pustiti nekoliko v negotovosti. Nova stran! Vročina je res neznosna. V pričakovanju vašega obvestila ostajam z velespoštovanjem vaš, počakajte, nisva zapisala nikakršnega pozdrava za njegovo soprogo, pa bi utegnili biti stara koza užaljena, ko vedno brska po njegovi korespondenci. Ko bi vedeli, kako preživlja večere, kadar ima baje seje, bi počili od smeha... V tem pričakovanju ostajam z najboljšim priporočilom vaši cenjeni soprogi, vejica, vaš vdani, vaš napisano z veliko začetnico...«

John Buttler se je sesedel v naslanjač.

»Strašno! To je torej idealna strojepiska!«

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispeli novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHAN LOMŠEK
ST. LIPS, TIHOJA, P. Dobrla ves

Visoška kronika

3. Dr. Ivan Tavčar

Nekega dne sem se zavedel. Bil sem v gornji hiši in prijeto sem ležal v materini postelji. V sebi nisem čutil ne bolečine ne kake težave.

Na odeji mi je ležala desnica, zavita v debelo obvezo, da je bila podobna konjskemu kopitu. Obvezana roka mi je poklicala v spomin, kar se je bilo zgodilo, in milo se mi je storilo, da sem pričel tiho ihteti.

Naenkrat se mi je položila voljna roka na čelo in nekdo je vprašal: »Ali me poznate? Veš, kdo sem? Ti uboga moja revščina!«

Da bi tega ljubega obraza ne poznal, ko ga bom vendar sodnega dne že iz dalje spoznal med neštetimi množicami! »Mat!« sem radostno zaklical in poizkušal dvigniti obvezano roko, da bi jo objel. Ali roke nisem mogel dvigniti, ker so se vnele hude bolečine v nji.

Vprašala je: »Kaj bi rad jedel?« Jesti nisem hotel, ali ona je le tarnala, da skoraj nič ne jem.

Z največjo rahlostjo mi je izvlekla zdravo ročico izpod odeje, in res so bili prsti na nji same koščice!

Hotela je oditi, da bi mi skuhalo mleka. Tudi mi je rekla, da bo v mleko nadrobila belega kruha, ki smo ga sicer imeli v hiši samo ob največjih praznikih.

Pa se nisem dal pomiriti; zajokal sem in v muki zaklical: »Oče naj pride!«

Tedaj se je ti revi nekaj odkrilo, kar ni nikdar pričakovala. Kri ji je zatrepetala k srcu, bila je vsa bleda in podobna mrliču. Jezno me je zavrnila:

»Tiho, moj ljubi, in ne govori o tem, o tem — —?«

Podila se je za besedo, pa je doteči ni mogla. Hotela je nekaj izpregovoriti, ali premislila si je in zatorej je samo vzdihnila: »— o tem luteranu!«

Opazivši mojo preplašenost, je zaihtela:

»Nič ti nisem povedala, nič —!«

Potrta je zapustila sobo. V moji razbeljeni glavi pa je delovalo, kakor delujejo kolesca v uri.

Oče — luteran! Nikdar ne pride v nebesa! Njegova vera ni moja vera! Če se zve, ga bodo zaničevali vsi ljudje! Glavar z loškega gradu pošlje ponj in na smrt ga obsodijo! Potem mu odsekajo glavo! In ravno ta glava je bila zame najlepša, kar jih je bilo na svetu! O Jezus! O Jezus! O Jezus!

Tresel sem se pred njim, a če je prekladal hlode, ki jih dva človeka nista prelo-

žila, ali če je krotil konja, ki je vsakega drugega vrgel s sedla, takrat sem bil srečen, da sem imel takega očeta! —

Oče je vendarle prišel!

Neko popoldne, ko je mati molzla v hlevu, je vstopil. Videlo se mu je, da je postal še bolj siv; proti svoji navadi je bil pustil brado rasti in ta je bila čisto bela.

Za trenutek je obstal pri vratih; z mogočno svojo postavo je segal skoraj do stropa. Korak za korakom se mi je bližal.

Zastajala mi je zavest in oziral sem se proti njemu, kakor se ozira golobica na jastreba.

Pomaknil je stol k postelji, predme na odejo pa je položil usnjato, deloma z železom okovano rokavico, ki so jo nekaj nosili švedski jezdec. Sedel je prav k meni ter me zamolklo pozval:

»Izidor, vrzi mi jo v obraz!«

Nisem se premaknil, nakar je glasno zavpil: »Vrzi!«

Okrog ustnic so se mu napravile čudne poteze, a v čelo se mu je vrezala globoka guba, kar je govorilo, da postaja srdit.

V strahu sem prijel rokavico ter jo zavihljal k obrazu, s katerim je oče silil proti meni.

In res je moralo železo zadeti starega moža, ker se je prikazalo nekaj krvi na njegovem obrazu. Polikarp je zaječal:

»Pravično je, da me z zaničevanjem kaznuje moj lastni otrok!«

Posegel je po moji ročici ter sklonil nad njo svojo kakor iz železa skovano glavo. Ni spregovoril besede; samo telo mu je včasih zatrepetalo, ker ga je pretresalo kesanje.

Zasilile so mu solze v oči, tako da sem ihté spregovoril: »Oče, saj nisem več hud!«

Odhitel je od mene. Ko je stopal po čumnati, so se mu pletle noge, kakor da bi bil izpil preveč vina. Dobro vem, da je Polikarp Khallan malokdaj pil čez mero in da je bil trezen tudi tisto popoldne.

Moja levica je bila mokra, mokra od solz, ki jih je prelil ponosni moj oče!

Nikdar ni govoril z mano o tem dogodku. Ali nekaj dni pozneje, ko sem se zjutraj prebudil, je ležal na moji odeji samokres z debelim, okovanim kopitom. —

Tako so se pričeli časi moje pokore! Opravljal sem jo vse dni svojega življenja za svoje, pa tudi za pregrehe očeta, ki mi je bil oster in hud zapovednik. Vsemu, kar osrečuje človeka, sem se moral odreči; a vedno še prosim Boga, našega Stvarnika, da bi mu zadostovala moja pokora in da bi me v večnem življenju ne ločil od nje-ga, ki me je rodil.

(Dalje prihodnjič)

Zapravljena mladost

Kaznilniški duhovnik pripoveduje sledečo zgodbo: Imel sem med kaznjenci moža, ki je bil obsojen zaradi umora na deset let ječe. V mladosti je bil dober in pobožen fant. Zrastel je v dobri krščanski družini in je bil več let celo navdušen ministrant. Toda čim je zapustil šolo in se je odtrgal od doma, je začel zanemarjati molitev, opuščati zakramente in nedeljsko službo božjo. Zabredel je v slabo družbo in polagoma je popolnoma propadel. Zločin ga je spravil v ječo, kjer so ga mučili hudi duševni boji. Dolgo časa je uporno vztrajal v svoji hudobiji in je odbijal vsako spravo z Bogom. Končno pa je le zmogala v njegovem srcu dobrota in milost božja. V iskreni dolgi spovedi je obračunal z grehom in se zopet dvignil iz svoje dušne revščine. Nekega dne sem ga dobil v celici, ko si je ravno tole pesmico pisal v dnevnik:

Ko mogel bi zopet otrok postati,
ki roke sklepal je v molitvi vneti
in klečal pred oltarjem v zbranosti je svetil!
Vsa sreča in veselje, vse je pobegnilo,
odkar sem podlo svojega Boga zapustil.
O, kje ste, radostni vi dnevi moji, zdaj;
o, kje si ti, mladosti moje zlati raj!

Ali se ta zgodba ne ponavlja tolikokrat v premnem srcu mladih ljudi? Morda ne v trenutku, marveč skoro neopazeno, čisto naskrivaj... Mamon materializma z nevidnimi mrežami lovi žrtve, duši v srcih veselje do molitve, zakramentov in dobre družbe...

Fant! Dekle!... O pravem času se vzdrami in pohiti nazaj na pot poštenja in veselje mladosti!

ŽIVLJENJE V SONCU ALI V SENCI

Daj vsakemu prijazen smehljaj, ker...
... te nič ne stane, pa daje veliko.
... obogati vsakega brez tvoje škode.
... je zanj potreben le trenutek, pa ne bo pozabljen nikoli.
... nihče ni tako bogat ali mogočen, da bi ga ne potreboval in nihče tako reven, da bi ga dati ne mogel.
... ustvarja zadovoljstvo v družini, daje dobro voljo družbi, podpira delo in ti pridobiva prijatelje.
... z njim daješ počitek trudnemu, tolažbo žalostnemu, bodriš potrtega in je sonček tudi za tebe samega.

Posledice materinega...

(Nadaljevanje s 3 strani)

»Ti boš morala zares znoret radi žalosti, ker, ako so meni ubili enega, morajo tebi pobiti vse,« jo je preklela Lauricella.

Zlobno prerokovanje

Kar je temu sledilo, dá zares misliti na zlobno prerokovanje od žalosti zmešane žene. Družino Montaperto, ako ravno je zadnji čas dosegla v gospodarstvu gotove cvetoče uspehe, in ako ravno je bila preteklost Antoninova v socialnem položaju zavistna, je pregnjala kar najbolj žalostna usoda. Propadla je popolnoma. Vito, starejši sin, ki je bil izvoljen za mestnega župana in ki je hotel postati narodni poslanec, je bil ubit, ko se je vračal domov s političnega zborovanja s pomembnima poslancema Giglia in Di Leo. Nekaj razbojnikov je ustavilo avtomobil, v katerem so bili. Vse so oropali in Vita Montaperto v zmešnjavi smrtno ranili s samokresom. Druga dva sina Antonin in Kalodžero nista bila bolj srečna. Prvi je bil ubit med preprirom radi žensk (nenavaden slučaj, dekle se je imenovalo Karmellina Vella!). Drugi je svoj čas usmrtil moža, ki je navidezno nadlegoval njegovo sestro. Iz ječe je prišel pred dobrim mesecem. Malo dni je bil poglavar družine, in ubil ga je slaboumni kmet Kajetan Vella. V grobu, njemu namenjenemu, so našli pred tremi leti ugrabljen truplo. Živita še Kalodžero in sestra Rozina. Žena Montaperta je začela po umoru sina Vita kazati znake slaboumnosti. Njene duševne zmožnosti so se znatno poslabšale zaradi dogodkov, v katerih sta tako žalostno končala druga dva sinova. Ako je že ni popadla norost, je vsekar na njenem pragu. Kletev matere Marije Lauricella bi torej dala tako strašne plodove.

To se je dogodilo v Siciliji. Se ni morda kaj podobnega dogodilo tudi po naših krajih? Zgodovina sicer molči, ali prišel bo vesoljni dan, ko bo vse odkrito pred celim človeštvom. In ako se ni dogodilo kaj takega, hvalimo Boga. Vsekar sklenimo, da ne bomo nikdar nikogar preklinjali.

Sandro Osmani — Fr. Rajmund Šegula.

Oj, svoboda zlata...?

Svoboda... beseda, za katero so umirali najidealnejši ljudje vseh časov in umirajo še danes! Saj je pa svoboda tudi vredna takih žrtev; ona je namreč najvišja odlika človeškega dostojanstva. Celotno stvarnik sam spoštuje človekovo svobodo in prav po njej je človeku dana odlika bogopodobnosti.

Mlad človek hoče biti svoboden. Kdo bi mu zameril! Saj brez nje ne more sprostiti svojih mladih sil in se razviti v samostojno osebnost. Vklenite mladega človeka v spone suženjstva, upognite njegovega duha in zahtevajte, da se bo v vsem uklonil vaši volji, pa boste videli, kaj boste dosegli.

Brez svobode si torej ne moremo misliti napredka pri mladem človeku. In če ravnamo drugače, ubijamo v njem to, kar mu je Bog položil v dušo. Prava svoboda je namreč dar božji.

Zgrešena svoboda

Žal pa velik del svobodne mladine napačno pojmuje svobodo. Že v nezrelih letih se upira vsemu, kar jo ovira ali ji brani sproščen polet. Vsaka dolžnost je v njenih očeh nasilje, zatiranje osebne svobode. Zakaj ne bi svobodno razpolagal s svojo voljo doma, v delavnici, v šoli, v verskih rečeh in kjerkoli? Zakaj moram prav to delati, žele in hoteti, kar mi zapovedujejo starši, učitelji, mojster in duhovniki? Vse to spada vendar med staro šaro, v srednji vek, ne pa v današnje napredne čase!

Če so nam starši dali življenje, so tudi dolžni skrbeti za nas, dokler ne pridemo sami do kruha. Nimajo pa pravice, da nam omejujejo svobodo v letih, ko že sami lahko presodimo, kaj je prav in kaj ni. Te

neprestane zapovedi in prepovedi nas utrujajo in delajo malodušne. Ali je morda to svoboda, če ne smem hoditi na zabave, obiskovati vsakovrstne javne lokale in se izživljati po mili volji? Kdo me more prisiliti, da delam vse to, kar hočejo drugi?

Suženjstvo ali svoboda

Tako pojmovanje svobode je gotovo zgrešeno. Saj vodi v pogubo. Vsakdanje življenje jasno dokazuje, kam so prišli tisti, ki so do zadnje kapljice posebali prijetnosti življenja! Koliko mladih ljudi je že taka svoboda duševno in telesno upropastila in jih onesposobila za resno življenje!

Kaj je lažje za mladega človeka: brezdelje, drvenje od zabave do zabave in uživanje sladkosti življenja, ali pa junaški boj z vsakdanjimi neprijetnostmi, povezanimi z žrtvami in bolečinami? Prav gotovo prvo, kajti za tako življenje ni potreba nikake priprave. Prav vseeno je, kako si vzgojen. Če pa hočeš krotiti duha in telo in se uspešno boriti proti svojim slabostim, moraš biti pripravljen na žrtve. Na te pa se lahko pripravita le tisti mladenič ali mladenka, ki sta vzgojena, ki sledita dobrohotnim navetom svojih vzgojiteljev in se radevolje podrejata božjim in človeškim zakonom.

V tem je torej prava svoboda, vse drugo je pa suženjstvo. Ali si morda svoboden, če se ne moreš odreči vabi, čeprav veš, da te vodi v pogubo? Suženj si, slabič, brez volje in moči! Prostost in neodvisnost, s katerima se rad ponašaš, kadar slepo tavaš v nasladih, sta samo navidezni; nujno se spremenita v sužnost, kateremu ni para!

ŠPORTNI KOTIČEK

Dolgoletni sen atletov se je uresničil — 100 m v 10 sekundah

Tek na kratke proge (100, 200, 400 m) je bil vedno domena Amerikancev in le kdaj pa kdaj se je kakemu drugemu atletu posrečilo vriniti se med prednje vrste Amerikancev. V teku na 100 m je postavil na berlinski olimpiadi l. 1936 ameriški črnopolti atlet Jesse Owens prvokrat bajni rezultat s časom 10,2 sek. Potem je bilo več atletov, ki so izenačili omenjeni rezultat in šele leta 1956, torej celih dvajset let kasneje je ameriški črnopolti rojak W. Williams postavil nov svetovni rekord s časom 10,1 sek. in to zopet v Berlinu. Še nekaj Amerikancev je bilo, ki so dosegli enak uspeh, zato se je splošno mislilo, da bo tudi znamko 10,0 sekund postavil kak Amerikanec. Zgodilo se je pa drugače.

Znani nemški tekač na kratke proge in evropski prvak Armin Hary je pretekli teden postavil v švici fantastični svetovni rekord v teku na 100 m s časom 10,0 sekund. S tem svojim uspehom se omenjeni nemški lahkoatlet ni postavil samo na čelo tabele svetovnih rekorderjev na kratke proge, temveč je tudi uresničil dolgoletni sen kratkoprogšaev in postavil nekak mejnik v lahki atletiki, ki bo zapisan z zlatimi črkami v športni zgodovini. Brez dvoma je Haryjev uspeh v teku na 100 m tolikšen, da bo ves športni svet še dolga leta govoril o njem. Samo pomisliti moramo kaj se pravi preteči 100 m dolgo progo v 10 sekundah. Ko bi bil tekač v polnem diru, ko se mu začne odmerjati čas s tozadevno uroštoparico, bi bil tak uspeh še nekam razumljiv. Toda tekač mora začeti teči (= startati) iz popolnoma mirujočega stanja in mora takorekoč na progi vse pridobiti, kar je zgubil pri prvih metrih, ko se šele poganja v dir. Povprečno mora preteči v eni sekundi deset metrov. Samo pomisli, kaj to pomeni, potem pa poskusi preteči 100 m. Če nisi športnik, boš kar dobro tekel, če boš porabil za to progo samo 15 sekund.

Kljub temu, da je to res fantastičen rezultat, še ni rečeno, da se bomo pri njem ustavili. Še se bodo našli tekači, ki bodo potrebovali manj časa za 100 m, vendar ga prav dosti ne bodo potisnili navzdol. To je

tem verjetneje, ker so v zadnjem času postavili nekaj neverjetnih svetovnih rekordov v športu. Kar pogledjmo — da ostane pri lahki atletiki — tek čez zapreke na 110 m s časom 13,2 sek., dalje so se v skoku ob palici močno približali višini 5 m, v skoku v višino stojijo tik pred durmi 2,20 m in znamka 20 m pri metu krogle se že resno maje.

I. K.

120 atletov bo zastopalo Avstrijo na olimpijskih igrah v Rimu, je izjavil generalni tajnik avstrijskega olimpijskega odbora Edgar Fried. Tekmovali bodo v vseh panogah, kjerkoli se bodo v izločilnih tekmah kvalificirali. V nogometnem turnirju Avstrijcev v Rimu ne bo zraven, ker so izpadli v izločilnem tekmovanju. — Celotno moštvo (moški in ženske) bo opremljeno s potrebno športno opremo in bo imelo enotno obleko. — Potovali bodo v več skupinah, deloma z letali: prva in glavna skupina odrine iz Avstrije tako, da bo v Rimu že 23. avgusta in seveda pri otvoritvi, 25. avgusta; druga večja skupina odide predvidoma 3. septembra z Dunaja. Nastanjeni bodo v olimpijski vasi, v bloku, kjer bodo tudi nemške in romunske reprezentance. — Poleg tega bodo poslani v Rim 60 učencev in učenek iz vse Avstrije v spremstvu učiteljev, ki bodo prisostvovali olimpijskim igram kot gledalci, in precejšnje število svojih trenerjev.

Ruski lahkoatletci so v dobri formi, tako so namreč pokazale njihove nedavne tekme v Nalčiku, kjer je postavil atlet Sokolov nov svetovni rekord v teku na 3000 m čez zapreke s časom 8:48,4 min.; njegova tovarišica Jekaterina Parljuk pa je pretekla 800 m v času 2:07,6 min., kar je tudi nov svetovni rekord. Poleg tega se je predstavila ob tej priliki cela vrsta prvovrstnih in izenačenih atletov: v skoku v višino so kar štirje prekoračili znamko 2,05 m; v metu kladiva so trije mladi metalci prišli preko 63 m, kljub temu, da ni bilo zraven njihovih najboljših (4) v tej športni disciplini. Se pač približujejo olimpijski igri!

Ali jo naj poročim...?

Pošten fant je prišel k duhovniku, da se posvetuje o nameravani ženitvi.

»Povej, sin, kaj ti leži na srcu!« pravi ljubeznivo duhovnik. »Ženil se boš torej. Ali si prepričan, da si izbral pravo življenjsko družico in dobro mater svojih bodočih otrok?«

»Upam da,« odvrne fant.

»No, pa mi povej, kakšne dokaze imaš, da si izbral dobro,« se smehlja duhovnik, vzame svinčnik ter list in čaka.

»Bogata ni...« pove fant v zadregi, župnik pa je zapisal na list ničlo.

»... a klavir zna dobro igrati,« nadaljuje ženin in prvi ničli je na papirju sledila druga.

»Pa slikati zna prav dobro,« — Duhovnik je zapisal tretjo ničlo.

»Akademsko izobrazbo ima; končala je univerzo.« — Sledila je četrta ničla.

»Vsi njeni sorodniki so tako dobri in prijazni ljudje,« pove fant, duhovnik pa zopet napiše ničlo.

»In tudi lepo dekle je,« in fant se rahlo nasmeje. — Šesta ničla!

»A kar mi je na njej najbolj všeč, je to, da je praktična katoličanka...«

Tedaj je duhovnik pred šestimi ničlami napisal številko eno in tako dobil število milijon, potem pa dejal fanu: »Poglej, ravno milijon je vredna! Le poroči jo!«

Zakaj grem v kino?

Skoraj smešno vprašanje; saj vsi hodijo. Danes si skoraj ne moremo predstavljati več, kar bi počeli, če bi ne bilo kino-predstav. Kar dolgočasno bi bilo in kam bi se v zimskih večerih ali ob nedeljskih popoldnevih dali; tako pa nam kino nudi toliko prilik za razvedrilo ali najraznovrstnejše užitke.

Posebno v mestu je izbira velika; tam je mogoče izbirati med številnimi kino-predstavami. Za malo denarja moreš v zabavi preživeti večer in uživati lepo glasbo ter gledati zanimiv zgodovinski, kriminalen ali dokumentaren film. Seveda je mogoče tudi izbrati kaj takega, po čemer te vleče tvoja uživaželjnost; saj je tudi takih filmov na izbiro...

Da se odločiš za ta ali oni film, pripomorejo mnogo tisti, ki ti film priporočajo. Med tolkimi je tudi časopis, katerega vzameš v roke, preden se odločiš za film. Tudi naš časopis prinaša zato v filmski rubriki ocene filmov, ki se predvajajo na našem podeželju. Toda naš časopis je resen in katoliški, zato so njegove ocene merodajne za resne ljudi. Izhajajo pa še drugi časopisi, ki delajo propagando za vsako stvar, da je le dobro plačana. Ali smo kdaj pomislili, kdo piše take propagandne stavke, v katerih poveličujejo razne filme s samimi najvišjimi pohvalami — da jih pišejo lastniki filmov in kino-dvoran z edino željo, da pritegnejo čim več ljudi?

Nešteto se je že izkazalo, da je takšna časopisna reklama le prazna propaganda, ki se oprime le naivnih ljudi.

Najbolj zanimiv časopisni članek

Kateri članek od vseh, kar jih je bilo doslej objavljenih v listih, je pri ljudeh vzbudil največ zanimanja?

O tem so nekoč glasovali ameriški časnikarji. Z veliko večino so priznali prvenstvo članku, s katerim je dne 15. aprila 1865 dnevnik »New York Herald« priobčil poročilo o tragični smrti takratnega predsednika Abrahama Lincolna, na katerega je bil dan prej storjen atentat.

Noben list se namreč ne more pohvaliti, da bi si bilo shranilo kakšno njegovo številko toliko ljudi, kakor omenjeni izvod »New York Herald«. Pa ne samo to.

Ko so leta 1936 Amerikanci brali novico, da je nekdo na Kitajskem od nekega kulija kupil star izvod tega newyorškega dnevnika z dne 15. aprila 1865 in da utegne srečni kupec dobiti za ta stari izvod tisoč dolarjev, je bilo mnogo sto lastnikov tiste številke grenko razočaranih, ko so zbirateljem spominov na Lincolna ponujali svoje izvode v odkup. Izvedeli so namreč, da kroži po Ameriki na stotisoče enakih izvodov, in mnogi niso vedeli, da je tudi njihov primerok le ponatis.

Proti koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja so namreč list »New York Herald« od 15. aprila 1865 večkrat ponatisnili v številnih izvodih. Neka banka je za reklamo dala tiskati 150 tisoč primerkov, in jih razdelila zastoj.

Dietmar WARMUTH

Villach - jetzt noch größer Beljak - sedaj še večji

Druga trgovska hiša dokončana - Lepo arkadno dvorišče mestu spet vrnjeno - Razširitev trgovine - Raj otroških igrač

Lepa in svojemu namenu ustrezna Trgovska hiša Warmuth — 2. poslopje

V okviru 900. obletnice mesta Beljak se je na tihem pripravljala dogodek, ki šele prav dokumentira tradicijo starega trgovskega mesta. Warmuth je odprl svoje drugo velepodjetje na Glavnem trgu in zdaj upravičeno sme nositi ime »največje trgovske hiše na Koroškem«.

Pomen trgovske hiše, ki je postala pomen daleč preko koroške meje, je dokazalo dosedanje delo v zadostni meri. Stara stavba je bila v njenem prejšnjem stanju nekoristen kup kamenja. Higijenske naprave hiše zdaleč niso odgovarjale zahtevam časa. Hiša je imela tudi velike gradbeno-tehnične pomanjkljivosti. Najprej je bilo treba ustvariti za celo poslopje ustrezni kanalizacijski sistem, ker so se doslej odtekale vse fekalije (vsi odpadki) v greznice in ponikve, ki so bile oddaljene le 2 m od starega vodnjaka.

Ko je že pred leti bila dana arhitektu dipl. ing. Karlu Hayeku naloga, da izvede prva dela projektiranja za obnovo in ureditev hiše, je v začetku bil namen, napraviti nova, vsaj kolikor toliko času primerna stanovanja. Prvotno naj bi bile uporabljene v trgovske namene samo mračne pritlične prodajalne. Kmalu pa se je pokazalo, da je tako rekoč nemogoče, zgraditi v tesnih, vlažnih zidovih in temnih nadstropjih stanovanja, ki bi bila higijensko času primerna. Tako je bilo treba stranke postopoma preseliti in jih spraviti v druga stanovanja. To je bil problem, ki

ga je bilo treba rešiti z velikimi denarnimi žrtvami. Zaradi teh težav je bilo mogoče z začetki z gradbenimi deli in nadaljevati samo postopoma. Šele sčasoma je dozorela misel, sanirati celotno poslopje in uporabiti tako pridobljene prostore izključno v trgovske namene.

Vidne gradbene okvare so bile tolikšne, da je bilo treba na primer nadomestiti vse lesene stropne, ki so bili deloma prepereli, z novimi masivnimi stropi. Mnogi prostori so bili obokasti, toda tudi ti deli so bili zelo poškodovani. Tako je bilo končno opravljenih skupno 1850 kvadratnih metrov novega močnega masivnega stropa (»Katzenberger Kaiserdecken«). Številne debele zidove od pritličja do drugega nadstropja je bilo treba podreti. Gradbenih ruševin, ki jih je bilo treba odstraniti z golo roko in pod najtežjimi pogoji, je bilo na tisoče kubičnih metrov.

Tudi stare stopnice so bile neuporabne; postavili so novo stopnišče iz železobetona, dočim lepe stopnice v ovalni obliki povezujejo posamezna nadstropja prodajnih prostorov. Postavili so nove, zanesljive oporne stebre iz betona in železobetona z varnimi temelji in podporniki iz železobetona in iz jekla nadomeščajo prejšnje debele zidove. Tako so nastale velike, pregledne, prostorne in svetle prodajne dvorane. Na staro dvonadstropno poslopje so postavili še tretje nadstropje — skelet iz

železobetona. Tega tretjega nadstropja pa od Glavnega trga sploh ni mogoče videti!

Vsa ta dela pa niso smela motiti vedno bolj razširjajočega se trgovskega poslovanja ne delovno in ne prostorno. Improvizacije so navadno ovrgle prejšnje načrte. Vedno je bilo treba zadostiti tudi omejevalnim zahtevam Spomeniškega urada.

Za napravo izložbenih pasaj na Glavnem trgu in za številne izložbe in vitrine v Karl-gasse so bila potrebna težavna dela na zunanjem zidu na strani proti ulici. Vgradili so moderen lift za deset oseb (tvrška Sowitzsch, Dunaj), tako da pride v par sekundah mnogo kupovalcev v tretje nadstropje.

Med ureditvijo popolnoma zanemarjenega poslopja se je odločil za tradicijo vedno dovezetni hišni gospodar, da vrne mestu k njegovemu 900. letu ustanovitve eno najlepših arkadnih dvorišč Beljaka. S tem dejanjem, ki posreduje domačinom in tujim gostom redko znamenitost, si je postavil gospod direktor Dietmar Warmuth trajen spomin.

Za tekstilno blago v glavni hiši je bilo doslej tolikšno zanimanje, da je prišlo nešteto obiskovalcev iz vse Koroške v Beljak. V drugi hiši je zdaj mnogo novega blaga oz. predmetov. Pritličje je popolnoma posvečeno gospodinjstvu. Poleg umetne snovi, iz katere je večina predmetov za gospodinjstvo, šport, camping in drugo, je videti mnogo blaga iz kovine, keramike, porcelana, lesa itd.

Tudi novi oddelek za parfumerijo, toaletno blago in za nakit je vredno pogledati

zaradi njegovih bogatih zalog. — Prvo nadstropje je prihranjeno samo za usnje. Tu so veliki oddelki ženske, moške in otroške obutve. V oddelku usnja je izbira taka kot v specialni trgovini.

»Raj igrač« v pravem pomenu besede je drugo nadstropje. Vse, česar si zaželi otroško srce, je na razpolago v obilici in pestrosti, ki je ni mogoče najti v marsikaterem vele mestu.

Čisto nenavaden in nov prodajni predmet je pohištvo v tretjem nadstropju. Na velikanskem razstavljalnem prostoru stojijo oblazinjeni stoli, kavči, fotelji, stoli, mize itd. in se je res težko odločiti pri tej veliki izbiri. Gospodinjstvo in predvsem gostinskim obratom se nudi izredno lepa priložnost za ugoden nakup. Zada se razprostirajo razsežni prostori delavnic, v katerih mnogo pridnih rok skrbi za lastno produkcijo. Pomembna novost je tudi delavnica (krojačnica) za moške obleke po meri; to je dobra vest za vse tiste, ki nočejo kupiti konfekcijskega blaga ali ki tega zaradi svoje postave ne morejo.

Pred enim letom ustanovljeni razpošiljalni oddelek, ki preko pošte oskrbuje kupovalce že iz vseh zveznih dežel, se je izvrstno uveljavil in je nameščen v velikih prostorih.

Naj bi novo podjetje ravno tako uspevalo kot dosedanje in živi podjetniški duh naj obrodi še vnaprej sadove v blagor lastniku in sodelavcev ter v prid vseh hvaležnih kupovalcev.

V 3. nadstropju: Bogata izbira pohištva

Kärntens größte Kaufhäuser

noch auswahlreicher — noch leistungsfähiger!
Jetzt zu Warmuth-Preisen im neuen Haus:

Haushaltsartikel
Geschirr
Plastikwaren

Parfumerie
Toiletteartikel
Spielwaren

Schuhe
Lederwaren
Möbel - Polstermöbel

LIFT ZU ALLEN ABTEILUNGEN - Eigenes Kreditbüro - Zinsenlose Raten

Wir erwarten Sie gern
zur freien Besichtigung!

Dietmar WARMUTH u. Co. Villach
VILLACH - HAUPTPLATZ 14 - 22

Filmi

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 6. 8. 1960: Zwischen Glück und Krone (III). — Nedelja, dne 7. 8. 1960: Das Lied des Gondoliere (III). — Sreda, dne 10. 9. 1960: Sturmgeschwader Komet (IVa).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 6. in nedelja, 7. 8. 1960: Aus dem Tagebuch eines Frauenarztes (IVa). — Torek, dne 9. 8. 1960: Das Totenschiff (IVa).

Št. Jakob v Rožu

Od sobote dne 6. do ponedeljka 8. 8. 1960: In 80 Tagen um die Welt (III). — Sreda, dne 10. 8. 1960: Ein Seemann geht an Land (IVa). — Petek, dne 12. 8. 1960: Das Haus am Geisterhügel (IVa).

Borovlje

Sobota, dne 6. 8. 1960: Melodie und Rhythmus (III). — Nedelja, dne 7. 8. 1960: Der blaue Engel (IVb). — Torek, dne 9. 8. 1960: Dracula. (V). — Četrtek, dne 11. 8. 1960: Das Mädchen mit den Katzenaugen (IVa).

GLEDALIŠČE V CELOVCU

POLETNA SEZONA 1960

Petek 5., sobota 6., nedelja 7. avgusta: DER OBERSTEIGER — Petek 12., avgusta: IHR 106. GEBURTSTAG. — Sobota 13., nedelja 14., avgusta: AUF DER GRÜNEN WIESE. — Ponedeljek 15. avgusta (Marijin vnebohod): FIDELIO. — Sreda 17. avg.: DER RAUB DER SARINERINEN. — Četrtek 18. avg.: MASS FÜR MASS. — Petek 19. avg.: gostovanje WIENER WERKEL „LACHEN IST ZOLLFREI“. — Začetek vseh predstav ob 20.15 uri.

Vojaške edinice za prvo pomoč pri neurjih je formiralo naše obrambno ministrstvo. Te edinice štejejo po 50 mož in so vzpostavljene pri vseh bataljonih. Vodi jih v pionirski stroki izvežbani častnik. So v stalni pripravljenosti in morajo v najkrajšem času pohiteti na kraje, kjer bi bila njih pomoč potrebna. Poleg tega sta v tej službi stalno na razpolago dva helikopterja.

Radio Celovec

NEDELJA, 7. 8.: 07.30—08.00 Duhovni nagovor. — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. PONEDELJEK, 8. 8.: 14.00—14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. — 17.55—18.10 Za našo vas. — TOREK, 9. 8.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Po tajinstvenih stezah naše koroške domovine. (4.). — SREDA, 10. 8.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 11. 8.: 14.00—14.30 Poročila, objave. — Pesmi z juga. — PETEK, 12. 8.: 14.00—14.45 Poročila, objave. — Po dolinah in planinah naša pesem se glasi... SOBOTA, 13. 8.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. NEDELJA, 14. 8.: 07.30—08.00 Duhovni nagovor. — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

ZANIMIVOSTI

Pred kratkim je podedoval neki trgovec v Chicagu po umrlem stricu posestvo na Bližnjem vzhodu. V seznamu pritiklin so bile tudi 4 plesalke v starosti od 16 do 22 let. Ameriška vlada je pa preprečila, da bi ta živa zapuščina prišla v Ameriko.

Skotinjne so dosegle novo zmago v boju za svoje pravice. Deželnemu zakonu o enakopravnosti moža in žene v zakonu so morali dodati dopolnilo, ki določa, da bodo možje ženam dajali 5 do 7 odstot. mesečnih prejemkov. Dolej je dajatev znašala le 4 do 6 odstotkov.

VLJUDEN VOZAČ

Ko se je igralec Karel Valentin peljal po ozki cesti, je srečal avtomobil, katerega voznik mu je zakričal: „Jaz se ne ognem vsakemu tepcu!“ Valentin je brez besede začel voziti nazaj do križišča, pri tem pa je kratko zaklical: „Jaz pa!“

Perlon-plašči

za dame in gospode že od
263.- S

WALCHER

Klagenfurt, 10. Oktoberstraße

MALI OGLAS

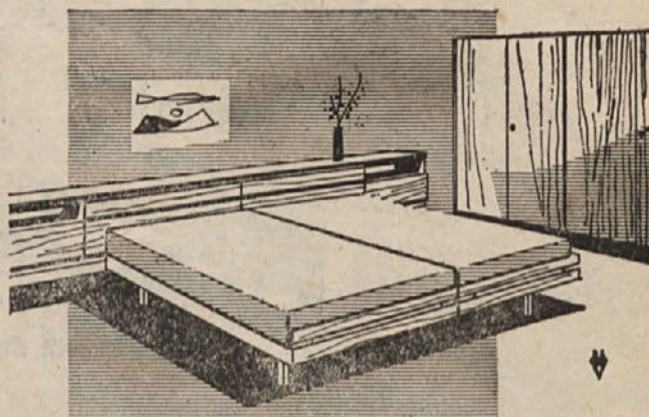
Večja družinska stanovanjska hiša s stanovanji, ki bodo prosta in trtom, v severnem delu Celovca, je na prodaj. Ponudbe pod geslom „Gotovina“ na upravo lista.

Slovenec z dobro službo si želi poznati pošteno slovensko dekle iz zavedne slovenske družine z znanjem gospodinjstva, ki ima tudi veselje do slovenske pesni. — Cenjene ponudbe, pod značko „Slovenska pesem v pomladi“, poslati na upravo lista.

STADLER Möbel

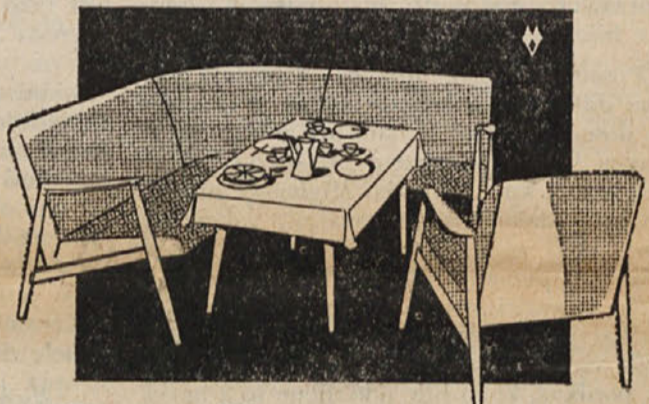
Besuchen Sie uns unbedingt auf der
KÄRNTNER MESSE
vom 11. bis 21. August

Wir zeigen Ihnen in unserem repräsentativen 300 m² großen
EIGENEN MESSEPAVILLON
eine eindrucksvolle Schau moderner Raumkunst

Was gibt es Neues!

Die herrlichen Abende sollten Sie zu einem näheren oder weiteren Spaziergang nützen — als Ziel schlagen wir vor: Unsere Schaufenster mit wohlfertig aufgestellten Möbeln. Und weil überall die Preise dabeistehen, können Sie auf dem Nach-Hause-Weg Pläne schmieden. Wir schicken Ihnen aber auch gern umfangreiches Bildmaterial zu, wenn Sie uns Ihre Wünsche auf einer Postkarte schreiben; das ist genau so unverbindlich wie ein Schaufensterbummel.

Gute Sitten

Die Gastfreundschaft gehört zu den guten Eigenschaften unseres Lebens. Zu solchen Treffen am „runden Tisch“ paßt die ideale Eckgarnitur.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 • Tel. 50-24, 52-62

V globoki žalosti sporočam žalostno vest, da nas je moj ljubljeni mož, naš dobri oče, stari oče, praded, tast, brat, svak in stric, gospod

Tomaž Dobernik

bivši gostilničar in posestnik

dne 28. julija 1960 v 78. letu, po dolgem trpljenju, previden s sv. zakramenti za umirajoče, za vedno zapustil. Dragega pokojnika smo v soboto dne 30. julija ob 3. uri popoldne položili v grob na farnem pokopališču v št. Jakobu v Rožu.

V globoki žalosti

Kristina Dobernik roj. Martinjak, žena
in otroci,
v imenu vseh sorodnikov.

R e k a pri št. Jakobu, dne 28. julija 1960.

72. Dunajski mednarodni velesejem

4. - 11. septembra 1960

MODA — Tekstilije — Francoska tekstilna razstava — Gospodinjstvo — Uporabni in luksuzni predmeti — Modna revija krzna v velesejmski palači — 3 predvajanja dnevno

TEHNIKA — Stroji — Naprave — Orodje — Industrija in obrt — Stavbni sejem — Umetne snovi

KMETIJSTVO — Kmetijski stroji s predvajanjem — Vozila za kmetijske obrate — Avstrijska izvozna razstava plemenske in uporabne živine (govedo, prašiči, konji) Hranila in nasladila (Vinska poskušnja) — Posebna razstava: „Avstrijsko vinarstvo“.

KOLEKTIVNE OBRTNE RASTAVE — CAMPING
URADNE KOLEKTIVNE RAZSTAVE 19 EVROPSKIH IN
PREKOMORSKIH DRŽAV

Na železnicih in avtobusih 25% popusta za zunanje obiskovalce velesejma. Velesejmske izkaznice so na razpolago pri deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah ter vseh s posebnim napisom označenih prodajalnah.

Borletti čara

obleke brez krojača

LEPO BLAGO VSAKE VRSTE ZA OBLEKE
IN IZREDNO CENENO DAMSKO
PERILO PRI

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

STROKOVNA TRGOVINA ZA

DEŽNA OBLACILA

Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasti oblacina. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

KLAGENFURT, 10.-Oktoberstraße
(neben Kino Prechtl)

Gradbeno in stavbeno kleparstvo,
galanterijsko kleparstvo, kritje
cerkva in stolpov

Helmut Großnegger

kleparski mojster

Klagenfurt, Villacher Ring 31
Tel. 24-90

Sprejema stalno vajence v uk!

Najnovjše kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje. Gospodinjske potrebine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Gostinski obrati, gospodinje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah
nabavite manjkajočo opremo

v trgovini s preprogami

RADLMAYR
VILLACH

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih
oblog in raznih drugih vrst blaga
za opremo sob

Plačilne olajšave!